

hayata destek

TOPLULUKLARIN GÜÇLENDİRİLMESİ:

TÜRKİYE'DE DEPREM SONRASI
SOSYOEKONOMİK TOPARLANMA

TÜRKİYE, TEMMUZ 2024

YASAL BİLGİLER

TELİF HAKKI

Hazırlayan: © Action Against Hunger İspanya ve Hayata Destek Derneği Temmuz, 2024

Aksi belirtilmedikçe, kaynak gösterildiği sürece bu belgenin çoğaltılmasına izin verilir. Metin veya multimedya verilerinin (ses, görüntü, yazılım vb.) çoğaltılması ya da kullanımı için önceden izin alınması gerekiyorsa, bu izin genel izni geçersiz kılacak ve kullanım ile ilgili tüm kısıtlamalar açıkça belirtilecektir.

KISALTMALAR

ACF	Action Against Hunger
AFAD	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
ASGEM	Adıyaman Ticaret ve Sanayi Odası Mesleki Eğitim Merkezi
İGK	İş Geliştirme Kuruluşları
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
DOĞAKA	Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı
ERRP	Deprem Sonrası Toparlanma ve Dirençlilik Planı
ESMAT	Deprem Sektörü İzleme ve Analiz Ekibi
TCDŞ	Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
IOM	Uluslararası Göç Örgütü
İŞKUR	Türkiye İş Kurumun
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
MHPSS	Ruh Sağlığı ve Psikososyal Destek
Mikro-KOBİ'ler	Mikro, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler
SES	Sosyoekonomik Güçlendirme ve Sürdürülebilirlik
KOBİ	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler
SRP	Solidarity Respect & Protect
TKDK	T.C. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TRC	Türk Kızılayı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TYP	Topluluk Yararına Programlar
UKAID	Birleşik Krallık Uluslararası Kalkınma Departmanı (DFID)
UN	Birleşmiş Milletler
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UNFPA	Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu
UNHCR	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
UNOCHA	Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi
WASH	Su, Sanitasyon ve Hijyen
WFP	Dünya Gıda Programı

İÇİNDEKİLER

YASAL BİLGİLER	2
KISALTMALAR	3
GİRİŞ	5
ARKA PLAN	5
METODOLOJİ	7
BULGULAR	8
1. TEMATİK ANALİZ	8
1) Yeniden yapılanma ve ekonomik toparlanma	9
2) Göç dinamikleri ve etkileri	10
3) Motivasyon	11
4) İnsana yakışır iş ve yaşam koşulları	12
5) İş birlikleri	13
2. COĞRAFI ANALİZ	14
1) Adana	15
2) Adıyaman	17
3) Hatay	20
4) Kahramanmaraş	23
5) Malatya	26
6) Mersin	28
3. TAVSİYELER	31
1) Yerel ekonominin canlandırılması	32
2) Kapasite geliştirme	33
3) Hedef grupların koşullarının anlaşılması	34
4) Yerelleşme ve ortaklık	35

GİRİŞ

Action Against Hunger ve Hayata Destek Derneği iş birliğinde yürütülen bu çalışmada, bölgede faaliyet gösteren aktörlerin sosyoekonomik toparlanma çabalarına katkıda bulunulması amaçlanmaktadır. Bu dokümanın amacı, 6 Şubat Depremlerinin Türkiye'deki hem ev sahibi hem de mülteci nüfus üzerindeki etkisini değerlendirmek, müdahale için kilit alanları belirlemek ve kapsayıcı bir toparlanmayı teşvik etmek için öneriler sunmaktır.

Bu raporu farklı kılan, çok çeşitli paydaşları içermesi ve mevcut nicel verileri tamamlamak için nitel bilgilerin de çalışmaya entegre edilmesidir.

Bu yaklaşım, nicel verilerin tek başına aktaramayacağı incelikli bakış açılarını ve deneyimleri yakalayıp durumu bütüncül bir şekilde yansıtmaktadır.

Bu çalışma çerçevesinde, mevcut sosyoekonomik koşulların kapsamlı bir değerlendirmesi sunularak, 2023 depremlerinden etkilenen bölgelerin ekonomik toparlanmasına katkıda bulunma ve etkilenen nüfusu destekleme çabalarıyla ilgili insani yardım kuruluşları, yerel aktörler ve diğer paydaşların desteklenmesi amaçlanmaktadır.

ARKA PLAN

6 Şubat 2023 tarihinde, 7,8 ve 7,5 büyüklükleriyle yüzyıllardır bölgede meydana gelen en büyük iki deprem Türkiye ve Suriye'yi vurmuş, ardından çok sayıda önemli artçı deprem meydana gelmiştir. Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı'na göre Türkiye'de meydana gelen depremler 53.537 kişinin ölümüne ve 107.213 kişinin yaralanmasına yol açmıştır¹. Depremler hem kentsel hem de kırsal alanlarda binalarda ve altyapıda geniş çaplı yıkıma neden olmuş, 650 bin bağımsız yapı yıkılmış ya da acil yıkıma ihtiyaç duymuş, 170 bin yapı orta hasar görmüş ve 1,4 milyon yapı hafif hasar görmüştür.

Felaketin toplam ekonomik maliyetinin yaklaşık 104 milyar dolar olduğu tahmin edilmektedir. Hasarın en önemli kısmı, yaklaşık 57 milyar dolar ile konutlarda meydana gelmiş ve bir milyondan fazla kişi evsiz kalmıştır. Diğer önemli hasarlar arasında kamu altyapısı ve hizmet binalarının aldığı 13 milyar dolarlık hasar ve konut hariç özel sektörün aldığı 12 milyar dolarlık hasar yer almaktadır².

Depremler; yıllardır süren çatışmalar, ekonomik krizler ve önemli mülteci hareketleri nedeniyle istikrarsızlaşan bölgede hâlihazırda karmaşık olan durumu daha da kötüleştirmiştir. Türkiye, dünya genelinde en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülke konumundadır. Ülke son yıllarda yaklaşık 3,6 milyon Suriyeli mülteciye ve Afganistan, Irak ve diğer Avrupa dışı ülkelerden gelen yaklaşık 320.000 mülteciye geçici koruma statüsü vermiştir.

Türkiye'de 6 Şubat 2023 depremlerinden en çok etkilenen iller arasında Adıyaman, Hatay,

Kahramanmaraş, Kilis, Osmaniye, Gaziantep, Malatya, Şanlıurfa, Diyarbakır, Elazığ ve Adana yer almaktadır. Bu iller, yaklaşık 2 milyonu Suriyeli mülteci olmak üzere yaklaşık 14 milyon kişiye ev sahipliği yapmaktadır.

Özellikle Adıyaman iline bağlı kırsal kesimlerin temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Depremin ardından bu sektörlerde önemli gerilemeler yaşanmıştır. Tarlalar ve mahsuller zarar görmüş, bazı bölgelerde tarımsal faaliyetler imkânsız hale gelmiştir. Sığır, koyun, keçi, arı kovanları ve kümes hayvanları da dâhil olmak üzere hayvancılık, kırsal ekonomiyi derinden etkileyen önemli kayıplarla karşı karşıya kalmıştır.

Depremin etkisi tarımın ötesine geçerek çeşitli ticaret ve sanayi kollarını etkilemiştir. Kırsal kalkınma için gerekli olan küçük ve orta ölçekli işletmeler yok olmuş ve bu da iş kayıplarına yol açmıştır. Ayrıca, makineler, aletler, ahırlar ve sulama sistemleri de dâhil olmak üzere zarar gören altyapı, kırsal toplulukların karşılaştığı zorlukları daha da artırmıştır.

1. Bilgiler, İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya'nın 4 Şubat 2023 tarihinde Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nda (AFAD) düzenlenen "Kahramanmaraş Merkezli Depremleri Değerlendirme Toplantısı"nda yaptığı açıklamalardan derlenmiştir. <https://www.trthaber.com/haber/gundem/6-subat-depremlerinde-53-bin-537-canimizi-yitirdik-833953.html>

2. Aydın, B. (2024) "Depremin İlk Yılı Geride Bırakırken" TEPAV Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı, Değerlendirme Notu N202412, Şubat 2024

TÜRKİYE'DE DEPREM SONRASI SOSYO EKONOMİK TOPARLANMA

TAVSİYELER

Yerel ekonominin canlandırılması: Düşük değerli tarımsal ürünlere bağımlılığı azaltılmak için ekonomik çeşitlendirme ve sanayileşmenin teşvik edilmesi.
Kapasite geliştirme: Sektör genelinde yeniden yapılanmaya yönelik olarak kilit öneme sahip bireylerin güçlendirilmesi için pratik beceri kazanımı ve girişimcilik eğitimlerine yatırım yapılması.
Hedef grupların koşullarının anlaşılması: Müdahalelerin, psikolojik destek ve sosyal katılım vurgulanarak etkilenen bireylerin çeşitli ihtiyaçlarına göre uyarlanması.
Yerelleşme ve ortaklık: Sürdürülebilir ve kapsayıcı toparlanma çabalarını sağlamak için yerel aktörler, STK'lar ve özel sektör ile ortaklıkların güçlendirilmesi.

Ölü Sayısı: **53.537 kişi**
Yaralı Sayısı: **107.213 kişi**
Konut Birimleri: **650.000 BAĞIMSIZ BİRİM** yıkılmıştır ya da acil yıkıma ihtiyaç duymaktadır, **170.000 BİRİM** orta derecede hasarlıdır, **1,4 MİLYON BİRİM** hafif hasarlıdır.
Toplam Ekonomik Maliyet: Yaklaşık **104 MİLYAR \$**
Konut Hasarı: **57 MİLYAR \$**
Kamu Altyapısı ve Hizmet Binaları: **13 MİLYAR \$**
Özel Sektör Zararı (konut hariç): **12 MİLYAR \$**

ADANA
Etki: KOBİ'ler ~%5 oranında etkilenmiştir.
İhtiyaçlar: Nitelikli işgücünün artırılması için **mesleki eğitimlere** ve **aralık programlarına** ihtiyaç vardır.

MERSİN
Etki: Ekonomik büyüme üzerindeki net etki, yeniden yapılanma desteği nedeniyle %1'den azdır.
İşgücü Piyasası: Yerinden olmuş kişiler arasında, özellikle de tarımda **kayıt dışı istihdam** yaygındır.

İkinci deprem 7.5 büyüklüğünde

KAHRAMANMARAŞ
Etki: **5.831 milyar dolarlık** altyapı hasarı olmuştur.
İhtiyaçlar: Tekstil, metal üretimi, giyim, hizmet sektörleri, elektrikçiler, kaynakçılar ve dijital pazarlama alanlarında **eğitim programlarına** ihtiyaç duyulmaktadır.

MALATYA
Etki: **20.000** esnaf etkilenmiştir.
İhtiyaçlar: **Gençer arasında girişimcilik fırsatlarının** ve **istihdam becerilerinin** artırılması ve tarımsal çeşitliliğin **teşvik edilmesi** gerekmektedir.

ADIYAMAN
Etki: Özellikle yapısal hasar ve ekipman kaybı nedeniyle yaygın olarak **işyeri kapatma** vakaları vardır.
İşgücü Piyasası: **İnşaat ve mobilya sektörlerinde** artan talep, tekstil sektörünü gölgede bırakmış ve **vasıflı işçi sıkıntısı** yaşanmıştır.

İlk deprem 7.8 büyüklüğünde

HATAY
Etki: **12.448 milyar dolarlık** altyapı hasarı ile Hatay en çok etkilenen il olmuştur. İşletmelerin **üçte ikisi** zarar görmüş, bu da önemli ölçüde işsizliğe yol açmıştır. **Altyapı ve tarım arazilerinde** önemli hasar meydana gelmiştir.
İhtiyaçlar: İnşaatla ilgili sektörlerde ve tarımda **mesleki eğitim ihtiyacı** vardır.

Kentsel ortamlar üzerindeki etki, Kahramanmaraş gibi hasar görmüş ancak kısmen faaliyette olan pazarlar ve altyapıya sahip merkezlerde daha düzensiz seyretmiştir. Buna karşılık, Antakya'da tanık olunan kapsamlı yıkımın daha kalıcı etkileri olmuştur. Mobilya dükkânlarından restoranlara kadar küçük ve orta ölçekli işletmeler yıkımın en ağır yükünü çekmiş ve bu da kapsamlı gelir kaybına yol açmıştır.

Ciddi şekilde etkilenen sektörler arasında, bölgedeki istihdamın temel taşlarından biri olan tekstil endüstrisinde önemli gerilemeler yaşanmıştır. Fabrikalar yıkılmış ve vasıflı işçilerin eş zamanlı göçü nedeniyle kriz daha da artmıştır. Bu ikili etki, özellikle kent merkezlerinde işsizliğin ve ekonomik istikrarsızlığın artmasına yol açmıştır.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'ne (UNHCR) göre, kayıtlı mültecilerin eğitim ve sağlık hizmetlerine erişiminin sağlanmasında önemli adımlar atılmasına rağmen, birçoğu dil zorlukları, sınırlı iş fırsatları ve ayrımcılık gibi engellerle karşılaşmaktadır. Yıllar süren yerinden olma ve istikrarlı bir gelire sahip olmama durumunun ardından pek çok mülteci kaynaklarını tüketmiştir.

Sonuç olarak, önceden var olan bu kırılğanlıklar, Türkiye'deki mültecileri, depremden etkilenen daha geniş nüfusla birlikte, depremlerin ardından ciddi anlamda yardıma muhtaç bırakmıştır.

Depremi üzerinden bir yılı aşkın bir süre geçmesine rağmen hem mülteci hem de ev sahibi nüfus için önemli zorluklar devam etmekte olup, bölgedeki olumsuz yaşam koşulları sürmektedir. Milyonlarca insan hala geçici barınaklarda, çoğu sadece temel hizmetlerden faydalanarak yaşamaktadır³. Bölge ekonomisi büyük bir darbe almış durumdadır; depremden kurtulan işletmeler, geri dönüşleri insana yakışır yaşam koşullarının yeniden sağlanmasına bağlı olan beş milyona yakın insanın göç etmesi nedeniyle ciddi bir işgücü açığıyla mücadele etmektedir⁴.

3. [One Year Since the Earthquakes in Turkey and Syria | Action Against Hunger](#)

4. [One year after Türkiye's earthquakes, recovery takes many forms | United Nations Development Programme \(undp.org\) \(Türkiye'deki depremlerden bir yıl sonra, toparlanma birçok şekilde gerçekleşiyor | Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı\)](#)

Hatay, Ocak 2024.

© Özge Sebzeci / DEC için Action Against Hunger

METODOLOJİ

'Toplulukların Güçlendirilmesi: Türkiye'de Deprem Sonrası Sosyoekonomik Toparlanma' raporu, Aralık 2023'te yapılan ilk uzaktan değerlendirmeden elde edilen bulgulara dayanmakta; Mart ve Nisan 2024'te paydaşlarla yapılan çalıştaylar, görüşmeler ve odak grup tartışmaları yoluyla toplanan birincil verileri içermektedir. Veri toplama çalışması Adıyaman, Adana, Hatay, Kahramanmaraş, Malatya, Mersin ve Gaziantep illerinde yapılmıştır.

Altı ilde özel sektör, ticaret odaları, esnaf ve sanatkârlar odaları, özel işletmeler, STK'lar, akademik kuruluşlar ve araştırma kurumları, iş geliştirme kuruluşları (İGK), devlet kurumları (Türkiye İş Kurumu İŞKUR'un yerel temsilcileri dâhil), toplum merkezleri ve bilgi merkezlerinden temsilciler dâhil olmak üzere 45 paydaşla görüşülmüştür. Bu örneklem, depremden etkilenen bölgelerdeki sosyoekonomik içerme çabalarına ilişkin bir perspektif sunmayı ve deneyimlere ışık tutmayı amaçlar. Ayrıca Hatay, Kahramanmaraş ve Mersin'de geçici kamplarda yaşayan kadın ve erkeklerin katılımıyla sekiz odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir.

Araştırma tasarımında öncelikle nitel teknikler kullanılmış, mevcut nicel veriler farklı sektörlerden paydaşların çeşitli bakış açılarıyla bütünleştirilerek hedef bölgelerdeki sosyoekonomik dinamiklerin kapsamlı bir şekilde anlaşılması sağlanmıştır. Veri toplama öncesi, ilgili ekipler araçları gözden geçirmek ve önerilerde bulunmak için bir araya gelerek kılavuz ilkeler üzerinde katılım ve mutabakat sağlamıştır. Görüşmelerin ve odak gruplarının nasıl yürütüleceğine ilişkin talimatları da içeren araştırma protokolleri üzerinde anlaşmaya varılmış ve tüm araştırmacıların standart bir prosedür izlemesi sağlanmıştır. Farklı illerdeki veri toplama faaliyetlerinde tutarlılığı sağlamak için yarı

yapılandırılmış görüşme kılavuzları geliştirilmiştir. Sosyoekonomik kalkınma ve nitel araştırma metodolojileri konusunda uzman olan Hayata Destek ve Action Against Hunger'dan eğitilmiş personel, mülakatları ve odak grup tartışmalarını yürütmüştür.

Görüşmelerde ele alınan konular arasında işgücü piyasasındaki mevcut durum ve zorluklar, iş arayanların karşılaştığı belirli zorluklar, alternatif bir seçenek olarak serbest meslek ve girişimcilik, mevcut ve potansiyel ortaklıklar, çevresel uygulamalar ve sürdürülebilirlik yer almıştır. Veri toplama işlemi, yakınlığı artırmak ve katılımcıların görüş ve bakış açılarının incelikli bir şekilde keşfedilmesini sağlamak için yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Odak grubu görüşmeleri, gizliliği sağlamak ve katılımcılar arasında açıklığı teşvik etmek için cinsiyete göre ayrılmış ve katılımcılar arasında tartışma teşvik edilmiştir.

Veri analizi, görüşmelerden ve odak grubu görüşmelerinden elde edilen nitel verilerin tematik olarak kodlanmasını ve mevcut verilerle çapraz kontrolünü içermektedir. Her bir il için coğrafi bir analiz gerçekleştirilmiş, böylece coğrafyalar arasında ortak noktalar ortaya çıkmış ve bunlar daha ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Metodolojinin sınırlılıkları arasında nitel araştırmanın doğasında bulunan öznellik, katılımcı seçimindeki potansiyel yanlılık ve afet sonrası bağlamlarda veri toplama ile ilgili kısıtlamalar yer almaktadır. Araştırma personeline yönelik özenli eğitim, yöntem ve bulguların şeffaf bir şekilde raporlanması ve birden fazla kaynaktan elde edilen verilerin çeşitlendirilmesi yoluyla bu sınırlamaların azaltılması için çaba gösterilmiştir.

BULGULAR

1

TEMATİK ANALİZ

Bu bölümde, afetten en çok etkilenen bölgedeki genel duruma ilişkin kapsamlı bir anlayış sunularak, bu illerde ortaya çıkan ortak eğilimler ve temalar hakkında fikir verilmesi amaçlanmaktadır.

1) YENİDEN YAPILANMA VE EKONOMİK TOPARLANMA

Hatay, Şubat 2023.

© Ana Mora Segura / Action Against Hunger.

GENÇLER İÇİN İŞ ARAMA

Gençler genellikle gerekli iş arama becerilerinden yoksundur. Bu durum, seçici iş tercihlerine yönelik eğilimle birleştiğinde, gençler arasında yaygın bir iş tatminsizliği duygusunu artırmaktadır.

Kaliteli eğitime yatırım yapılması ve beceri geliştirme girişimlerinin işgücü piyasası ihtiyaçları ile uyumlu hale getirilmesi büyük önem taşımaktadır. Yüksek maliyetler, yetersiz altyapı ve eğitimde toplumsal cinsiyet eşitsizliği gibi engellerin ele alınması istihdamı artıracaktır.

Ayrıca, gençlerin karar alma süreçlerine katılımının teşvik edilmesi ve özellikle kırsal bölgelerde girişimcilik kültürünün geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Deprem, depremden etkilenen bölgedeki ekonomik dinamikler üzerinde derin bir etkisi olmuştur. Kayıtlı işgücünde %23,6'lık bir düşüş yaşanmış, bu da 446 binden daha az çalışana tekabül ederken, işyerlerinin sayısında ise %30,2 civarında önemli bir azalma gözlemlenmiştir. Adıyaman, Hatay, Malatya ve Kahramanmaraş illerinde bu azalmalar %50'yi aşmıştır⁵.

Farklı bölgelerdeki paydaşlar tarafından dile getirilen ortak bir konu, ekonomik toparlanma ve büyümeyi önemli ölçüde engelleyen kritik nitelikli işgücü eksikliğidir. Deprem pek çok sektörü sekteye uğratmıştır: Adıyaman ve Hatay'da inşaat ve mobilya sektörlerinde talep artışı yaşanırken, Adana'da tarımsal üretkenliğe, Malatya'da ise altyapı kayıplarına rağmen ticari faaliyetlerin sürdürülmesine odaklanılmıştır.

Göç dinamikleri ile Toplum Yararına Programlar (TYP) ve Kızılay Kart gibi sosyal güvenlik ağı programları, ilerleyen bölümlerde daha ayrıntılı olarak ele alınacak olan nitelikli işgücü açığına katkıda bulunmaktadır. Altı il genelinde, küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ'ler) önemli operasyonel zorluklarla karşılaşmıştır. Adıyaman, Hatay, Kahramanmaraş ve Malatya'daki işletmeler yapısal hasarlar ve ekipman kayıplarıyla mücadele ederken, Adana ve Mersin'de nitelikli personel eksikliği nedeniyle üretimi sürdürmekte zorlanıldığı bildirilmiştir. Ürün ve hizmet talebindeki genel azalma ve piyasadaki dengesizlikler KOBİ'lerin karşılaştığı zorlukları daha da artırmıştır.

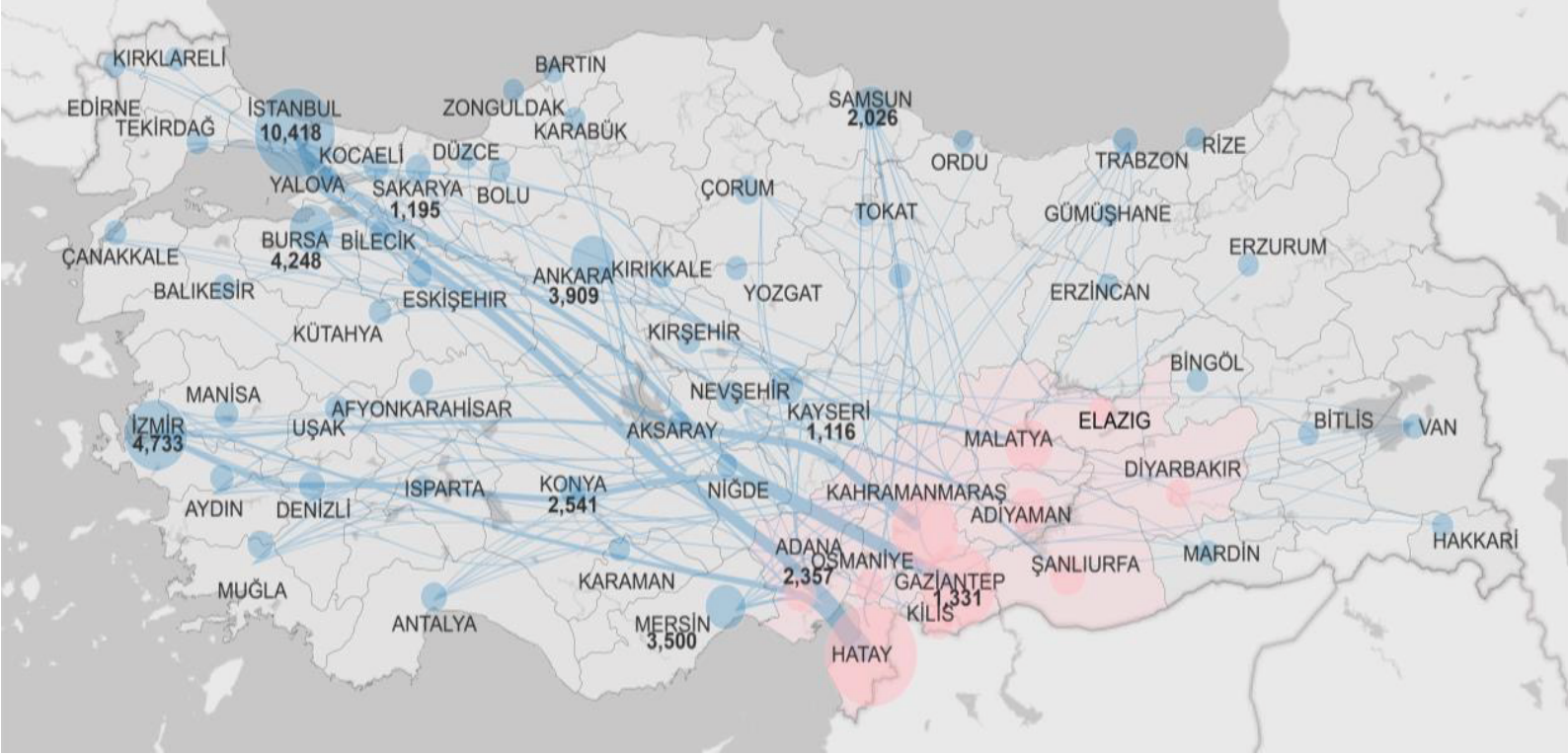
Yeniden yapılanma çalışmaları büyük ölçüde vasıflı işgücüne bağlıdır ve etkilenen tüm bölgelerde bu işgücünde ciddi bir eksiklik söz konusudur. Mesleki eğitim potansiyel bir çözüm olarak ortaya çıkmakta ve paydaşlar işgücü arzını canlandırmak için hedefe yönelik programlara duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır. Bölgede 700.000'den fazla binanın büyük hasar gördüğü ya da yıkıldığı göz önünde bulundurulduğunda, bu durum özellikle yeniden yapılanma ile ilgili tüm alanlarda çalışanlara duyulan acil ihtiyaç için geçerlidir.

Hatay, Adıyaman, Kahramanmaraş ve Malatya'da mobilya döşemeciliği, inşaat, elektrikçi ve kaynakçı gibi alanlarda mesleki eğitime önemli bir ihtiyaç vardır. Değerlendirmede ayrıca, ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi ve özellikle tarımsal ürünler için yerel kapasitelerin artırılmasına yönelik ortak bir odak noktası ortaya konulmaktadır. Tarımın yerel ekonomide önemli bir rol oynadığı kırsal alanlarda ve bölgelerde ürün çeşitliliğinin teşvik edilmesi, yerel ekonomileri canlandırmak ve mevsimlik işgücü bağımlılığını azaltmak için bir araç olarak tanımlanmaktadır. Verimliliği artırmak için hedefe yönelik tarımsal eğitim de vurgulanmıştır.

5. YASSER HASSAN, ILO Türkiye Direktörü | Uluslararası Çalışma Örgütü

6. Turkey's construction sector struggles to build (Türkiye'de inşaat sektörü inşa etmekte zorlanıyor) | AGBI

2) GÖÇ DİNAMİKLERİ VE ETKİLERİ

Resim 2 İl Bazlı Hareketlerin Haritası: Mavi noktalar varış illeridir. Kaynak: Kurumlar Arası Nüfus Hareketleri Takibi

Deprem Adana, Adıyaman, Hatay, Kahramanmaraş, Malatya ve Mersin illerindeki göç eğilimlerini önemli ölçüde etkilemiştir. Adana'nın kırsal kesimleri, depremden etkilenen şehirlerden göç akışına uğramış, demografik ve ekonomik görünüm değişmiştir. Kırsal alanlar şehirlere kıyasla daha az fırsat sunmasına rağmen, artan kira maliyetleri birçok kişiyi uzak bölgelere taşınmaya zorlamış ve onları uygun istihdam olanaklarından daha da uzaklaştırmıştır. Belirli coğrafi alanlarla sınırlı yol ve çalışma izinlerinin alınması gibi bürokratik engeller bu zorlukları daha da artırmıştır. Ocak 2024 tarihli bir UNHCR raporuna göre, depremden etkilenen illere geri dönen mülteciler, seyahat izinlerinin geçerlilik süresinin uzatılması konusundaki belirsizliği (%18) ve diğer bürokratik gereklilikleri (%14) önemli engeller olarak göstermiştir⁷.

Adıyaman, Hatay, Kahramanmaraş ve Malatya'da vasıflı işçilerin göçü işgücü eksikliğini daha da artırarak çeşitli sektörlerde iş sürekliliğini engellemiş ve bölgenin ekonomik toparlanmasını daha da zorlaştırmıştır. Sosyal uyum, mültecileri ve diğer göçmen işçileri entegre etmekte zorlanan şirketlerle birlikte önemli bir sorun olarak ortaya çıkmıştır. Temel iş kuralları, çalışma prensipleri ve kültürel

adaptasyona odaklanan eğitim programları, ekonomik toparlanmayı olumlu yönde etkileme potansiyeline sahiptir.

Depremden sonra en fazla göç alan Mersin, başlangıçta artan nüfusu barındırmak için hazırlıksızdı. Diğer illerde olduğu gibi Mersin'deki mülteciler ve göçmenler de dil engeliyle mücadele etmiş ve bu durum yerel işgücüne ve topluma entegre olma becerilerini önemli ölçüde etkilemiştir. Tarım sahalarındaki çadır alanlarıyla mevsimsel göç eğilimleri, mültecilerin geçim kaynaklarının süregelen karmaşıklığını göstermektedir.

Genel olarak, bu illerdeki göç dinamikleri, sürdürülebilir ekonomik iyileşmeyi ve yerinden edilmiş nüfusun entegrasyonunu teşvik etmek amacıyla sosyal uyumu, dil engellerini ve bürokratik zorlukları ele almak üzere hedeflenen müdahalelere duyulan kritik ihtiyacı vurgulamıştır.

7. BMMYK. (2023). Türkiye'de deprem sonrası nüfus dinamikleri. (Population dynamics post-earthquake in Türkiye) Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği.

3) MOTİVASYON

Bireylerin deprem sonrası işgücü piyasasına katılım motivasyonuna ilişkin, psikolojik refah ve sosyal güvenlik ağı programlarının varlığından etkilenen farklı bakış açıları mevcuttur. Bir yılı aşkın bir süre sonra travma, afetten etkilenen insanların ekonomik olarak yeniden entegrasyonunda önemli bir rol oynamaya devam etmektedir. Bu faktörler hem istihdama hem de serbest mesleğe ve girişimcilğe yönelik tutumları önemli ölçüde etkilemekte ve bu tutumların yorumlanması farklı paydaşlar arasında değişiklik göstermektedir.

Paydaşlarla yapılan görüşmeler, çok yönlü bir motivasyon görünümünü ortaya koymaktadır. Kızılay Kart gibi sosyal yardımlara bağımlı olan düşük gelirli bireyler, istihdam projelerine katılımı genellikle finansal istikrarları için bir risk olarak algılamaktadır. Buna karşılık, Hatay'daki odak grup katılımcıları onurlu yaşam standartlarını geri kazanma isteklerinden hareketle uzun vadeli gelir çözümlerine yönelik yoğun bir arzu ifade etmektedir. Benzer şekilde, Hatay'da SRP'nin Anne Bebek Dostu Alanı'ndaki faydalanıcılarla düzenlenen odak grup görüşmesinde katılımcılar, onurlu yaşam standartlarını geri kazanma ve uzun vadeli gelir bulma isteklerinden bahsetmişlerdir.

Özel sektörden görüşülen kişiler, deprem sonrasında uygulamaya konulan Toplum Yararına Programlar (TYP) gibi sosyal güvenlik ağlarına ilişkin farklı bir bakış açısı sunmaktadır. Beceri geliştirme ve istihdamı teşvik etmeye yönelik bu girişimlerin arkasındaki önemli niyeti kabul etmekle birlikte, özel sektördeki pek çok kişi, insanların mevcut işletmelerde kayıtlı istihdam yerine bu programlara katılmayı tercih ettiği iddiasıyla, halihazırda eğitimli personel sıkıntısı çeken sektörlere getirdiği yük konusunda endişelerini dile getirmektedir.

Cinsiyet dinamikleri motivasyon düzeylerini önemli ölçüde etkilemektedir. Kadınlar, potansiyel ev tabanlı işletmeler kurmak için mesleki eğitim almaya istekli olsalar da geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri ve ailevi beklentilerden kaynaklanan engellerle karşılaşmaktadır. Hatay'daki Suriyeli kadınlar kamplarda karşılaştıkları zorlukları azaltmak için eğitim fırsatlarını değerlendirme konusunda istekli olduklarını belirtirken, Kahramanmaraş'takiler kadınların çalışma koşullarına uygun iş olanaklarının sınırlı olması ve ailelerin direnci konusunda endişelerini dile getirmiştir.

Kamplarda yaşayan erkekler, işgücüne katılmak veya serbest meslek sahibi olmak için güçlü bir çaba göstermektedir. Buna karşılık, kadınların motivasyonu ekonomik kısıtlamalar ve işgücü piyasasına girişin önündeki engeller nedeniyle azalmaktadır.

Asgari ücretin altındaki ücretler ve ağır çalışma koşulları gibi sorunlar devam etmekte, bu da bazı mesleki kurslara katılımın ve talebin düşük olmasına katkıda bulunmaktadır.

Hatay, Ocak 2024.

© Özge Sebzeci / DEC için Action Against Hunger.

MÜLTECİ KADINLARLA ÇALIŞMA

Depremi ekonomik ve psikososyal etkileri mülteci kadınların istihdamını önemli ölçüde engellemiştir. Motivasyon eksikliği, yardıma bağımlılık ve artan güvensizlik, zorlukları daha da artırmaktadır. Kadınlar genellikle yoğun bakım sorumlulukları üstlenmekte, bu da onları kuruluşlar tarafından desteklenen ev eksenli çalışmaya yönlendirmektedir. Bu bağımlılık, kayıtlı işgücüne ve sosyal hayata katılımlarını sınırlamaktadır.

Sosyo-ekonomik entegrasyonu teşvik etmek için kapsamlı kadın güçlendirme programlarının ve geçim kaynağını destekleme faaliyetlerinin uygulanması kilit önem taşımaktadır. Bu girişimler, mülteci kadınların karşılaştığı engelleri ele almalı; kayıtlı işgücüne ve daha geniş anlamda topluma aktif katılımlarını teşvik etmelidir.

8. *Bebek Dostu Alanlar, acil durumlarda hamile, emziren kadınları ve çocuklarını desteklemeye yönelik bütüncül bir program için bir müdahale modelidir. Bebek Dostu Alanlar: Teknik Kılavuz | ACF*

4) İNSANA YAKIŞIR İŞ VE YAŞAM KOŞULLARI

Bireylerin insana yakışır iş bulma ve yaşam koşullarını iyileştirme konusunda karşılaştıkları zorluklar, bir önceki bölümde ele alınan deprem sonrası işgücü piyasasına katılım motivasyonlarıyla derinden bağlantılıdır.

Depremi ardından, insanlar iş bulma konusunda çok sayıda zorlukla karşılaşmakta ve kayıt dışı istihdam önemli bir rol oynamaktadır. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) TÜİK verilerini kullanarak yaptığı hesaplamalara göre, ülke genelinde kayıt dışı istihdam oranı %29 iken, afet bölgesinde bu oran 10 puan daha yüksektir. Afetten etkilenen bölgelerde kayıt dışı istihdam oranları, tarımda %89 ve inşaatla %33,7'ye düşmüştür. Düşük vasıflı kişiler ve kamplarda yaşayanlar için mevcut olan işler, başta tarım ve inşaat sektörlerindedir ve geçici işlerdir. Bu belirsizlik bir kısır döngü yaratarak bireylerin ve ailelerin kişisel ve mesleki durumlarını iyileştirmeyi planlamalarını engellemektedir.

Ulaşım ve artan kira maliyetleri, özellikle kırsal bölgelerde ikamet edenler olmak üzere iş arayanlar için önemli zorluklar teşkil etmektedir. Depremi ardından ortaya çıkan zorlu yaşam koşulları bu zorlukları daha da ağırlaştırarak bireylerin yeni ve yabancı şehirlerde istikrar sağlamalarını zorlaştırmaktadır. Kamu hizmetleri henüz eski haline getirilmediğinden, kentsel yaşam ve tesisler henüz canlandırılmadığından, kamplarda ikamet eden pek çok kişi temel ihtiyaçlarını karşılamakta zorlandığını bildirmekte ve bu durum işgücüne katılmayı daha da zorlaştırmaktadır. Buna ek olarak, ekonomik ve sosyal teşviklerin eksikliği, yüksek kayıt dışı istihdam oranları ve sermayeye sınırlı erişim ile birleştiğinde, özellikle mülteciler ve düşük vasıflı işçiler gibi zarar görebilen gruplar için kayıtlı istihdam ve girişimcilik fırsatlarını ciddi şekilde kısıtlamaktadır.

Kadınlar için bu zorluklar, ekonomik kısıtlamalar ve işgücü piyasasına erişimin önündeki engellerle daha da artmaktadır. Özellikle kamplardaki ağır yaşam koşulları, kadınları çok az mahremiyete sahip ve yorgun hissettirerek iş arama enerjilerini azaltmaktadır. Ayrıca, yaygın taciz korkusu bu kişilerin iş arama cesaretlerini daha da kırmakta, ekonomik istikrar ve bağımsızlık elde etmede karşılaştıkları zorlukları artırmaktadır. Daha önce evden çalışan kadınların geçim kaynaklarını kaybetmeleri, yaşadıkları bu zorlukları daha da artırmıştır.

Depremi psikolojik sonucu, bu zorlu yaşam koşullarıyla birleşerek ruh sağlığını önemli ölçüde etkilemektedir¹⁰.

GAYRİ RESMİ BARINMA ALANLARINDA ÇALIŞMA

Gayri resmi barınma alanlarında yardım sağlanırken gıda, su, barınak, tıbbi bakım ve ruh sağlığı desteği gibi acil ihtiyaçlara öncelik verilmelidir. Programlar kültürel duyarlılıkla tasarlanmalı, kadın ve çocukların özel ihtiyaçlarına yönelik olmalıdır.

Yerel makamlar ve STK'lar ile etkin koordinasyon, çabaların çakışmasını önlemek ve kaynakların etkin dağılımını sağlamak için çok önemlidir. Toplumun karar alma sürecine katılımını teşvik etmek güveni artırmakta ve müdahalelerin uygun ve etkili olmasını sağlamaktadır.

Depremi üzerinden bir yılı aşkın bir süre geçmesine rağmen, ruh sağlığı, görüşülen çoğu kişi için önemli bir endişe kaynağı olmaya devam etmekte olup hem kadınlar hem de erkekler ailelerinden ve çevrelerinden ciddi baskı gördüklerini belirtmiştir. Bu baskı, diğer endişelerin yanı sıra, bireylere atfedilen sağlayıcı, koruyucu ve karar verici gibi geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklanmaktadır ve bu rollerin yerine getirilmesi söz konusu koşullar altında giderek zorlaşmaktadır. Gelecekle ilgili ciddi belirsizlik, bireylerin ruhsal refahlarını etkileyen en etkili faktörlerden biri olarak öne çıkmaktadır.

Mülteciler ve göçmenler, Türkçe dil bilgilerinin sınırlı olması ve kayıtlı istihdam için gereken şartlar nedeniyle insana yakışır işlerin güvence altına alınmasında ek engellerle karşılaşmaktadır. Dil engelleri iş bulmalarını önemli ölçüde engellerken, mali kısıtlamalar özellikle zarar görebilen gruplar için serbest mesleği ve girişimciliği pek de uygulanabilir bir seçenek haline getirmemektedir.

9. Ganioglu, Z., Özcan, N. Ş., Çelenk, E., & Cünedioğlu, E. (2023). Türkiye'deki depremlerin ardından yerel işgücü piyasası dinamiklerinin ve beceri ihtiyaçlarının değerlendirilmesi. Uluslararası Çalışma Örgütü. [Assessing the Local Labour Market Dynamics and Skills Needs Following the Earthquakes in Türkiye | International Labour Organization \(ilo.org\)](https://www.ilo.org/publications/eng/abstract.aspx?lang=eng&id=123456789) (Türkiye'deki Depremlerin Ardından Yerel İşgücü Piyasası Dinamiklerinin ve Beceri İhtiyaçlarının Değerlendirilmesi) | Uluslararası Çalışma Örgütü (ilo.org)

10. <https://www.actionagainsthunger.org/story/supporting-mental-health-and-nutrition-needs-of-earthquake-survivors-in-turkey-and-syria/>

5) İŞ BİRLİKLERİ

Ortaklıkların güçlendirilmesi, toparlanma çalışmalarının etkisini önemli ölçüde artırabilir ve 6 Şubat Depremlerinden etkilenen bölgelerde sosyoekonomik kapsayıcılığı geliştirebilir. Geçim kaynağı desteği konusunda uzmanlaşmış STK'lar ile özel sektör kuruluşları arasındaki iş birlikleri, sürdürülebilir istihdam fırsatlarını destekleyecek şekilde temel kaynaklar, uzmanlık ve pazara erişim sağlayabilir. Ekonomik kalkınma projeleri uygulanırken piyasa aktörleriyle entegrasyon çok önemlidir ve mesleki eğitimler kapsamlı piyasa değerlendirmelerine dayalı olarak düzenlenmelidir.

Etkili mesleki eğitim programları, kuruluşlar, STK'lar ve kamu kurumları arasındaki iş birliği çalışmalarına dayanmaktadır. Bu ortaklıklar, eğitim programlarının yerel toplumun özel ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde uyarlanması için çok önemlidir. Farklı illerde özel sektör temsilcileri, bireylere gerekli beceriler ve iş fırsatları sunan ve şirketlere nitelikli işgücü sağlayarak fayda sağlayan projelerde iş birliği yapmaya büyük ilgi duyduklarını ifade etmiştir. Esnaf ve sanatkâr odaları da yerel işletmeleri desteklemek ve nitelikli personel yetiştirmek için STK'larla ortaklık kurmaya isteklidir. Bu tür iş birlikleri, işletmelerin gelişmek için ihtiyaç duydukları nitelikli çalışanlara sahip olmalarını sağlayarak yerel ekonomileri destekleyebilir.

Örneğin, UKAID tarafından finanse edilen ve UNDP tarafından desteklenen "Deprem Sonrası Erken Toparlanma için Mesleki Eğitim, İstihdam ve Sosyal Hizmetler Aracılığıyla Toplum Temelli Modeller Oluşturma" girişimi, afetten etkilenen kişileri hedef alan mesleki eğitim programları, iş geliştirme hizmetleri, mentörlük hizmetleri planlamış; belediyeleri ve odaları devreye sokarak bu tür iş birliklerini kolaylaştırmıştır¹¹.

Sosyal uyum faaliyetleri için İŞKUR ile iş birliği son derece faydalı olabilir. Örneğin, Mersin'de İŞKUR, istihdam sorunlarını ele almayı amaçlayan projeleri uygulamak için STK'larla yoğun bir şekilde çalışmaktadır. Bu iş birlikleri, iş arayanlar ile istihdam fırsatları arasındaki uçurumların kapatılmasına yardımcı olarak daha kapsayıcı ve dirençli bir toplumu teşvik edebilir.

[11. Building community-based models for earthquake recovery through vocational training, employment and social services \(Deprem sonrası erken toparlanma için mesleki eğitim, istihdam ve sosyal hizmetler aracılığıyla toplum temelli modeller oluşturma\) | Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı \(undp.org\)](#)

Adana, Şubat 2023.

© Ana Mora Segura / Action Against Hunger

HAYATA DESTEK İŞ BİRLİĞİ AĞI

Hayata Destek Derneği, yıllar içinde uluslararası STK'lar, BM kuruluşları ve yerel örgütlerle geniş bir iş birliği ağı kurmuştur ve bu ağ 6 Şubat Depremlerinin ardından büyük önem kazanmıştır.

Bu ortaklıklar hızlı kaynak seferberliğine, etkili acil müdahale koordinasyonuna ve etkin yardım dağıtımına olanak sağlamıştır. Uzmanlıklarını paylaşarak gıda güvenliği, barınma ve psikososyal destek gibi karmaşık ihtiyaçları ele almışlardır.

İşbirliğine dayalı bu yaklaşım, insani yardım çabalarına yönelik erişimi ve etkiyi büyük ölçüde artırarak, afetten etkilenen topluluklara zamanında ve kapsamlı yardım sağlanmasını mümkün kılmıştır.

2

COĞRAFI ANALİZ

Bu bölümde, saha araştırması sırasında ele alınan altı ilin her birinin analizi sunulmaktadır: Adana, Adıyaman, Hatay, Kahramanmaraş, Malatya ve Mersin. Her ilde paydaşlar, afet sonrası toparlanmanın karmaşık ve çok yönlü doğasını vurgulayarak farklı bakış açıları ve ilgi alanları sunmuştur. Sunulan bilgiler zaman zaman çelişkili görünebilir; ancak bu durum sahadaki farklı gerçeklikleri yansıtmaktadır ve her bir bölgenin kendine özgü zorluklarını ve ihtiyaçlarını anlamak açısından önemlidir. Paydaşların farklı bakış açıları, toparlanma çalışmalarını etkileyen yerel koşullar, sosyo-ekonomik dinamikler ve kültürel faktörlerin karmaşık etkileşimini vurgulamaktadır.

Altı ilde yapılan görüşmelerde, ekonomik görünüm ve depremin farklı sektörlerdeki işgücü talebi ve arzındaki değişiklikleri nasıl şekillendirdiği de dâhil olmak üzere ortak konular ortaya çıkmıştır. Depremden en çok etkilenen insanların sürece dâhil edilmesi, farklı illerde yapılan görüşmelerin ana konularından biri olmuştur. Kapasite geliştirme ihtiyaçları da öne çıkan bir ihtiyaç alanıdır ve farklı alanlarda nüanslar olsa da beceri geliştirme programlarının artırılması yönünde ortak bir çağrı bulunmaktadır. Kamu kurumları, özel sektör, akademik kurumlar ve STK'larla kurulacak potansiyel ortaklıklar, etkili toparlanma çabaları için çok önemli görülmektedir.

Hatay, Ocak 2024.

© Özge Sebzeci / DEC için Action Against Hunger.

1) ADANA

Adana, 6 Şubat 2023 depreminden önce çok çeşitli bir ekonomiye sahipti. Akdeniz kıyısındaki stratejik konumu ticareti kolaylaştırmakta, tarım, tekstil ve imalat yerel ekonomide kilit rol oynamaktaydı. Çukurova'da bol miktarda turuncgil bahçesi, pamuk tarlası ve üzüm bağı bulunmaktaydı. Ticaret ve Sanayi Odası, yerel girişimciler ve uluslararası pazarlar arasındaki ortaklıkları teşvik ederek iş dünyasının büyümesini aktif bir şekilde desteklemekteydi. Sanayi üretimi için bir merkez olan Organize Sanayi Bölgesi, yatırımcıların ilgisini çekmekte ve istihdam olanakları sağlamaktaydı.

Adana diğer bazı bölgelere göre nispeten daha az etkilenmiş olsa da 6 Şubat Depremlerinin yine de önemli sonuçları olmuştur. Tedarik zincirleri kesintiye uğramış, üretim durmuş ve depremin etkisiyle birçok geçim kaynağı zarar görmüştür.

Yapılan saha araştırması, Ticaret ve Sanayi Odası ve Organize Sanayi Bölgesi gibi sanayi birlikleri de dahil olmak üzere çok çeşitli paydaşları kapsamaktadır. Bölgede Uluslararası Göç Örgütü (IOM) gibi uluslararası kuruluşlar, Çukurova Üniversitesi ve Çukurova Teknopark gibi yerel akademik kurumların yanı sıra İŞKUR ve KOSGEB gibi devlet kurumları ile birlikte insani ihtiyaçların değerlendirilmesinde önemli destek sağlamıştır.

EKONOMİK GÖRÜNÜM

Adana'nın sosyoekonomik yapısı, özellikle geçim kaynaklarıyla ilgili olarak çeşitli göç dinamikleriyle şekillenmektedir. Kırsal alanlar, depremden etkilenen şehirlerden göç akınına uğrayarak bölgenin demografik ve ekonomik dokusunu belirlemektedir. Ancak bu göç karmaşık bir zorluğu da beraberinde getirmektedir:

“İŞLETMELER NİTELİKLİ PERSONEL YETİŞTİRMEK İÇİN ÇIRAK BULAMADIKLARINDAN YAKINMAKTADIR. MESLEK OKULLARINI VE ÇIRAKLIK MERKEZLERİNİ DESTEKLEMENİN NİTELİKLİ İŞGÜCÜNÜ ARTIRMANIN EN İYİ YOLUDUR”

ESNAF VE SANATKÂRLAR ODALARI BİRLİĞİ, ADANA

kırsal alanlar şehirlere kıyasla daha az fırsat sunarken, kira maliyetlerindeki artış bireyleri uzak bölgelerde ikamet etmeye zorlamaktadır. Sonuç olarak, bu göç eğilimi paradoksal bir şekilde onları uygun istihdam olanaklarından daha da uzaklaştırmakta ve sürdürülebilir geçim kaynakları arayan göçmenlerin karşılaştığı ikilemi daha da kötüleştirmektedir.

Göçmen nüfusun karşılaştığı güçlükler, genellikle belirli coğrafi bölgelerle sınırlı olan yol izinleri ve çalışma izinlerinin alınması da dahil olmak üzere çeşitli bürokratik engeller ve yükümlülükler de eklenmektedir. Ayrıca, yerel işgücüne ve topluma entegrasyonu daha da zorlaştıran dil engeli de önemli bir sorundur.

Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birliği'ne göre Adana'daki küçük ve orta ölçekli işletmelerin (KOBİ) yaklaşık %5'i depremden etkilenmiştir. Bu işletmeler öncelikle Karşıyaka Metal Sanayi ve Mobilyacılar sitesi gibi bölgelerde yoğunlaşmıştır.

KOBİ'lere yazılım çözümleri sağlama konusunda uzmanlaşmış bir şirket olan Petek Yazılım'ın temsilcileri, afet sonrası toparlanma projelerine yardımcı olmak ve toparlanma sürecini kolaylaştırmak için inovasyonun rolünün altını çizerek, afet sonrası toparlanmanın getirdiği zorlukları aşmada teknoloji tabanlı çözümlerin önemini vurgulamıştır.

KAPASİTE GELİŞTİRME İHTİYAÇLARI

Adana'daki işletmelerin nitelikli eleman olarak yetiştirmek üzere çirak bulmakta karşılaştıkları zorluklar Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birliği tarafından vurgulanmaktadır. Bu sorunu çözmek ve işgücü piyasasındaki nitelikli işgücünü desteklemek için meslek okullarının ve çiraklık merkezlerinin desteklenmesine acil ihtiyaç vardır. Ayrıca, mesleki eğitim konusunda eğitimcilerin eğitilmesi ve böylece verilen eğitimin kalitesinin artırılması için çaba gösterilmelidir.

Tarım sektöründe verimliliğin artırılması için, yerel ihtiyaç analizlerine dayalı olarak bireylere hedefe yönelik eğitim verilmesinin önemi bildirilmiştir. Örneğin, ağaç budama veya portakal hasadı/dikimi gibi görevler için uzmanlık eğitimlerinin sağlanması, tarımsal uygulamalarda verimlilik ve etkinliği artırmak için faydalı olabilir.

CNC (Bilgisayarlı Sayısal Kontrol) uygulamaları ve kaynakçılık gibi spesifik alanlar, eğitilmiş personelden

Hayata Destek tarafından Adıyaman'ın Umutkent Hakan Kozan Yerleşkesinde kurulan 'Umuthane' dikiş atölyesinde kadınlar hem dikiş dikerek istihdam olanağı buluyor, hem de ortak bir paylaşım alanında kadın hakları gibi konularda bilgilendirme oturumlarına katılıyor.

© Çiğdem Güner / Hayata Destek.

faidalanılabilecek spesifik iş kolları olarak öne çıkmaktadır. Ancak şu anda bu talebi karşılayacak eğitim programları veya göçmen işçilere yönelik çıraklık ve sertifika programları gibi diğer faaliyetlerin eksikliği, işgücü geliştirme girişimlerinde bir boşluk olduğunu göstermektedir.

Girişimcilik ve üretim de özellikle depremden etkilenen bölgelerde ve komşu illerde desteklenmesi ve teşvik edilmesi gereken alanlar olarak belirlenmiştir. Bu alanların canlandırılması; iş yönetimi, finansal planlama ve pazarlama stratejileri gibi konuları kapsayan eğitim programlarının yanı sıra girişimcilerin girişimlerini teşvik etmeyi amaçlayan hibeler ve düşük faizli kredi fırsatları yoluyla mümkün olabilir. Ayrıca, işe yerleştirme faaliyetlerinin kolaylaştırılması ve işletmelerin işgücünü etkin bir şekilde özümseme kapasitelerinin artırılması için çaba gösterilmelidir.

İTTİFAKLAR VE İŞ BİRLİKLERİ

Geçim kaynaklarının desteklenmesi alanında, Adana'da çeşitli paydaşlar arasında sinerjiyi teşvik eden güçlü bir iş birliği ağı gelişmektedir. Koordinasyon ve iş birliğini daha da geliştirmek için Sanayi Odası, İŞKUR, özel sektör ve STK'ları içeren resmi bir koordinasyon mekanizmasının kurulması araştırılabilir.

Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği, IOM ve Ticaret Odası gibi önde gelen kuruluşlarla devam eden iş birlikleri geçim kaynaklarının desteklenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Birlik, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) başta olmak üzere ilgili paydaşlarla iş birliği içinde, geçici koruma statüsündeki bireyler için şirket kaydı ve ruhsatlandırmanın yanı sıra STK'lara yönlendirmeleri ve işe yerleştirmeleri kolaylaştırmak konularında da destek sağlamaktadır. Ayrıca, mültecilere yönelik çalışma izinleri başvuruları için destek sunmakta, iş kurmak isteyenlere başvuru süreci ve mevzuata uygunluk konularında kapsamlı yardım sağlamaktadır.

Adana'da yazılım sektörünün gelişiminin desteklenmesinde paydaşlar yerel üniversitelerle iş birliğinin önemini vurgulamaktadır. Petek Yazılım gibi şirketler, staj programları düzenleyerek öğrencilere uygulamalı deneyim kazandırmaktadır. Ayrıca, eğitim ve mentörlük programları aracılığıyla bölgedeki yetenekleri geliştirme konusunda güçlü bir kararlılık söz konusudur. Bu girişimler, genç bireylere yazılım geliştirme alanında eğitim ve kariyer yapmaları için ilham vermeyi ve onları güçlendirmeyi, böylece yerel ekonominin büyümesine ve dinamizmine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

2) ADIYAMAN

Adiyaman.

© Kerem Uzel / Hayata Destek.

Deprem hareketliliğinden önce Adiyaman'ın çok çeşitli bir ekonomisi vardı. Hayvancılık ve tarım, özellikle de zeytin ve fıstık yetiştiriciliği, geçim kaynaklarının bel kemiğini oluşturmaktaydı. Halı dokumacılığı ve çömlekçilik gibi geleneksel el sanatları, küçük ölçekli imalatın yanı sıra gelişmişti. Ticaret ve Sanayi Odası ticari ilişkilerin geliştirilmesinde kilit bir rol oynarken, Tekstil Fabrikaları istihdama önemli ölçüde katkıda bulunmaktaydı. Sektör Yöneticisi tarafından yönetilen Ekonominin Güçlendirilmesi Sektörü, mikro işletmeler aracılığıyla marjinalleştirilmiş toplulukları kalkındırmayı amaçlamaktaydı. Esnaf ve Sanatkarlar Odası yerel zanaatkarları destekleyerek, onların sürdürülebilirliklerine katkı sağlamaktaydı.

6 Şubat Depremleri Adiyaman'ın bu sosyoekonomik dokusunu önemli ölçüde bozmuştur. Altyapı hasarı, tarım arazilerinin kaybı ve kesintiye uğrayan tedarik zincirleri ekonomik istikrarsızlığa yol açmıştır. İşletmeler, geçim kaynaklarını etkileyecek şekilde kapanmayla karşı karşıya kalmıştır. Yeniden yapılanma, çeşitli paydaşların aktif olarak dahil olduğu bir öncelik haline gelmiştir. Deprem, ekonomik faaliyetlerin yeniden tesis edilmesi ve etkilenen toplulukların toparlanmasına katkıda bulunulması için koordineli çabalara duyulan ihtiyacın altını çizmiştir.

Ticaret ve Sanayi Odası, Esnaf ve Sanatkarlar Odası ve Habitat'ın aralarında bulunduğu Adiyaman'daki paydaşlar, deprem sonrası sosyoekonomik zorlukların değerlendirilmesinde ve ele alınmasında etkili rol oynamıştır. İş geliştirme kuruluşlarının (İGK), KOSGEB ve İl Tarım ve Orman Müdürlüğü gibi devlet kurumlarının ve IOM ve Uluslararası Göç ve Dayanışma Derneği gibi uluslararası kuruluşların katılımıyla birlikte yürüttükleri ortak çalışmalar, Adiyaman ilinde sosyoekonomik kapsayıcılığın teşvik edilmesi ve sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesi açısından kilit önem taşımaktadır.

EKONOMİK GÖRÜNÜM

Depremden önce Adiyaman'ın karşı karşıya kaldığı istihdama yönelik zorluklar, afetten sonra yaşanan ve istihdam ve ticari faaliyetler üzerinde önemli etkileri olan bir dizi ekonomik aksaklıkla daha da artmıştır. Ticaret ve Sanayi Odası'na göre, aktif işletmelerin sayısında önemli bir düşüş bildirilmiş, birçoğu yapısal hasara ve ekipman kaybına uğramıştır.

İnşaat ve mobilya sektörleri deprem sonrasında talepte bir artış yaşamış ve istihdam olanakları açısından daha önce güçlü olan tekstil sektörünü

“ÇALIŞMA İZNI SÜREÇLERİ NEDENİYLE MÜLTECİLERİ İSTİHDAM ETMEK ZOR. AYRICA HER İKİ TARAFTA DA SOSYAL UYUM ÇOK ZOR, BU DA BİZİM İÇİN EN BÜYÜK ENGELLERDEN BİRİ.”

TEKSTİL FABRİKASI MÜDÜRÜ, ADIYAMAN

gölgede bırakmıştır. Bununla birlikte, nitelikli personel bulmak sektörler genelinde bir zorluk olmaya devam etmektedir. Ayrıca, vasıflı işçilerin göçü işgücü eksikliğini daha da körükleyerek farklı sektörlerde iş sürekliliğini engellemiştir.

İşletmelerin geri kazandırılmasında; finansmana erişim, yetersiz kamu desteği ve enflasyonun işveren maliyetlerini artırması gibi çok yönlü zorluklarla karşılaşmıştır. Ortaya çıkan piyasa dengesizlikleri üretimi sekteye uğratmış ve satışları engelleyerek bazı işletmeleri çöküşün eşiğine getirmiştir. Bu zorluklara rağmen paydaşlar, özellikle tarım ve gıda işleme alanlarında markalaşma ve ürün kalitesinin iyileştirilmesine yönelik destek de dâhil olmak üzere, yeniden canlandırma fırsatlarını vurgulamıştır. Sulama projeleri gibi altyapı iyileştirmelerinin tarımsal sürdürülebilirlik için gerekli olduğu belirtilmiştir.

KAPSAYICILIKLA BAĞLANTILI ÖZEL KOŞULLAR

Depremden bu yana, Toplum Yararına Programlar (TYP), bazı görüşmecilerin de ifade ettiği gibi, ilin ekonomik toparlanması için adeta iki ucu keskin bir kılıç niteliğindedir. Toplum Yararına Programların beceri geliştirme ve istihdam için fırsatlar sağlaması amaçlanmış olsa da bu programlara yönelik işçi akışı, endüstrilerin eğitilmiş personel sıkıntısı yaşamasına neden olmuştur. Gerekli eğitimin sağlanması için hayati önem taşıyan pek çok usta çalışan şu anda Topluluk Destek Programlarında çalışmakta olup, bu durum tarım ve inşaat sektörlerinde uzmanlaşmış makinelerin işlerliği ve onarımı gibi çeşitli sektörlerdeki beceri açığını daha da artırmaktadır.

Ulaşım ve kira maliyetlerindeki artış, özellikle kırsal bölgelerde ikamet edenler olmak üzere iş arayanlar için önemli zorluklar teşkil etmektedir. İşyerleri tahrip olan ve depoları zarar gören bireyler finansmana erişim konusunda pek çok zorlukla karşılaşmıştır.

Çalışma izni sağlamanın getirdiği mali külfetler, mülteci işçilerin işe alınmasının önünde bir engel olarak gösterilmekte ve bu durum mültecilerin işgücü piyasasından dışlanmasına neden olmaktadır. Ancak, çalışma izinlerinin önünde engel teşkil eden hususun, şu anda geçici koruma altındaki Suriyeliler için 3.297,4 TL olan harcı karşılayamamaktan ziyade, işverenlerin yabancı çalıştırmaya dair önyargıları ve başvuru sürecine ilişkin bilgi eksiklikleri olduğu dikkat çekmektedir. Uyum eğitim programlarının mülteci çalışanların entegrasyonunu kolaylaştırmada etkili olduğu kanıtlanmış olsa da sigorta ödemelerinden

Adıyaman.

© Kerem Uzel / Hayata Destek.

Adıyaman.

© Özgür Doğan / Hayata Destek.

feragat etme talepleri ve çocuk bakımı desteği eksikliği gibi zorluklar devam etmektedir. Özellikle kadınlar, kreş desteğinin yokluğu ve mali zorluklar nedeniyle bakım sorumluluklarını istihdamla dengeleme konularında önemli engellerle karşılaşmaktadır.

KAPASİTE GELİŞTİRME İHTİYAÇLARI

Ticaret ve Sanayi Odası, Avrupa Birliği'nin desteğiyle, özellikle kırsal kesimde gastronomi, güzellik ve tarım gibi çeşitli alanlarda kadınların güçlendirilmesini amaçlayan mesleki eğitim kurslarını aktif olarak yürütmektedir. Bu çabalara rağmen, Ticaret Odası temsilcileri, mevcut işgücü piyasası talepleriyle uyuşmayan yerel gıda üretimi ve halı dokumacılığı sektörlerinde aşırı mesleki eğitim arzı olduğunu belirtmişlerdir.

Kentsel alanlarda, bir zamanlar gelişmekte olan tekstil sektörü, 6 Şubat Depremlerinin ardından önemli zorluklarla karşılaşmış, bu da yerine getirilemeyen siparişlere ve akabinde işgücü talebine yol açmıştır. Kadınlara uygun çalışma koşullarına sahip iş fırsatları sunmasıyla bilinen bu sektörde, süregelen personel açığının giderilmesi için kapsamlı bir kapasite geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Buna ek olarak, mobilya ve inşaat sektörleri, sondaj gibi alanlarda özel ihtiyaçları olan nitelikli eleman sıkıntısı çektiklerini bildirmişlerdir. Hizmet sektörü de istihdam yaratma potansiyeline sahip olup, büyüyen çağrı merkezi sektörü buna örnek olarak gösterilebilir.

Kırsal alanlarda, tarımsal ürünlerin katma değerinin artırılmasına yönelik kritik bir ihtiyaç bulunmaktadır. Buna kapasite geliştirme ve süt ürünleri ve domates salçası üretimi, yem kırma, üzüm sıkma, zeytinyağı işleme ve badem ve ceviz kırma için makine temini de dahildir. Şirketlerin nitelikli ve disiplinli

çalışanlar aradığı bildirilirken, sosyal uyum işgücü entegrasyonunda önemli bir zorluk olmaya devam etmektedir. Temel iş kuralları ve çalışma prensiplerine odaklanan eğitim programları, ilin ekonomik toparlanmasını olumlu yönde etkileme potansiyeline sahiptir. Ayrıca, kültürel uyum eğitimlerinin mültecilerin yerel işgücüne entegrasyonunu kolaylaştırmada etkili olduğu kanıtlanmıştır. İşletmeler, pazardaki varlıklarını artırmak için markalaşma ve pazarlama gibi alanlarda da desteğe ihtiyaç duymaktadır.

İTTİFAKLAR VE İŞ BİRLİKLERİ

Özel sektör, bireylere gerekli beceriler ve iş fırsatları sunarken şirketlere de ihtiyaç duydukları yetkinlikleri sağlayan projelerde iş birliği yapmaya büyük ilgi duyduğunu ifade etmiştir. Esnaf ve sanatkârlar odaları, yerel işletmelere mali ve aynı destek sunmak ve nitelikli personel yetiştirmek için STK'larla ortaklık kurmaya özellikle ilgi duymaktadır.

Sosyal uyum faaliyetleri için istihdam kurumu İŞKUR ile iş birliği yapmak faydalı olabilir. Bu iş birliği, hem şirketleri hem de iş arayanları işe alım ve işe başlatma sürecine dahil etmek ve işgücünün daha sorunsuz bir şekilde entegrasyonunu sağlamak için gereklidir.

Adıyaman Ticaret ve Sanayi Odası Mesleki Eğitim Merkezi (ASGEM) bu tür girişimler için örnek bir model teşkil etmektedir. Adıyaman sanayisinin ihtiyaç duyduğu nitelikli personeli yetiştirmek amacıyla kurulan ASGEM, Avrupa ve diğer bölgelerdeki çeşitli mesleki eğitim merkezi örneklerinden yararlanmaktadır. Bu tür merkezlerin daha fazla desteklenmesi ve geliştirilmesi, yerel sektör ihtiyaçlarının karşılanmasındaki etkilerini ve etkinliklerini artırabilir.

3) HATAY

Hatay, Şubat 2023.

© Ana Mora Segura / Action Against Hunger.

6 Şubat Depremlerinden önce Hatay ili ticaret, tarım ve turizmin başlıca ekonomik güçler olduğu çeşitli bir ekonomiye sahipti. Hatay ilinde hasat edilen başlıca ürünler turuncgiller, zeytin ve pamuktur. İskenderun limanı da Hatay'ı küresel pazarlara bağlayarak bölgesel ticarete önemli bir rol oynamıştır. Ayrıca, tekstil ve gıda işleme gibi küçük ölçekli sanayiler de yerel istihdama katkıda bulunmuştur.

Deprem Hatay'ın ekonomik dokusunu bozmuştur. Altyapı hasarının maliyeti 12,448 milyar dolara ulaşmış ve Hatay doğrudan hasar bakımından en çok etkilenen il olmuştur. Afet, Hatay'da 50.783 kişinin hayatına mal olmuştur. Yerinden olma ve ev kaybı durumu daha da kötüleşirmiş, 215.255 ev ağır hasar

görmüş veya yıkılmıştır. Tarım arazileri zarar görmüş, bu da mahsul verimini etkilemiş ve mevsimlik işçiliği sekteye uğratarak toparlanma çabalarını engellemiştir. İskenderun limanında ticaret akışını etkileyen aksamalar yaşanmıştır. Hatay, Kahramanmaraş ile birlikte ekonomik anlamda depremden en fazla zarar gören il olmuştur (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının tahminlerine göre işletmelerin üçte ikisi) ve bu da önemli ölçüde işsizliğe yol açmıştır¹².

Hatay ilindeki sosyoekonomik kapsayıcılıkla ilgili zorlukları ve fırsatları değerlendirmek için, çeşitli paydaşlardan oluşan bir grupla derinlemesine görüşmeler ve odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Bunlar arasında yerel Ticaret ve Sanayi Odası, Esnaf ve Zanaatkarlar Odası, yerel ve uluslararası STK'lar, Hatay Üniversitesi, kooperatif grupları ve İŞKUR yer almaktadır.

**“GEÇİNMEK İÇİN ÇÖP
TOPLUYORUM. KEŞKE DEPREMDE
ÖLSEYDİK. GEÇİCİ BARINMA
ALANLARINDAKİ KOŞULLAR
DAYANILMAZ.”**

BİR KADIN, ÜZÜMDALı KAMPI (HATAY)

12. Ganioglu, Z., Özcan, N. Ş., Çelenk, E., & Cünedioğlu, E. (2023). Türkiye'deki depremlerin ardından yerel işgücü piyasası dinamiklerinin ve beceri ihtiyaçlarının değerlendirilmesi. Uluslararası Çalışma Örgütü. *Assessing the Local Labour Market Dynamics and Skills Needs Following the Earthquakes in Türkiye* | [International Labour Organization \(ilo.org\)](https://www.ilo.org) (Türkiye'deki Depremlerin Ardından Yerel İşgücü Piyasası Dinamiklerinin ve Beceri İhtiyaçlarının Değerlendirilmesi) | [Uluslararası Çalışma Örgütü \(ilo.org\)](https://www.ilo.org)

EKONOMİK GÖRÜNÜM

Depremi ardından vasıflı işçiler Hatay'ın kent merkezlerini terk ettiğinden, yeniden inşa çalışmalarıyla ilgili sektörlerde önemli bir işgücü talebi bulunmaktadır. Talep gören başlıca meslekler arasında mobilya döşemeciliği, ayakkabıcılık, gıda üretimi, gastronomi, inşaat ve dijital pazarlama yer almaktadır. Bu sektörler, yeniden inşa çabalarını desteklemek ve yerel ekonomiyi canlandırmak için nitelikli işgücüne ihtiyaç duymaktadır.

Kayıt dışı istihdam da raporu için görüşülen paydaşlar tarafından dile getirilen önemli bir husustur. Düşük vasıflı kişiler ve gayri resmi geçici barınma alanlarında yaşayanlar için mevcut işler, çoğunlukla tarım ve inşaat sektörlerindedir ve geçici işlerdir. Bu belirsizlik bir kısır döngü yaratarak kişilerin ve ailelerin kişisel ve mesleki durumlarında iyileştirme planlamalarını engellemektedir.

Dükkan kiralarının yüksek olması ve sınırlı kaynaklar gibi zorluklar, istihdam ortamının karmaşıklığını daha da vurgulamakta ve bu sorunların etkili bir şekilde ele alınması için iş birliğine dayalı çabalar gerektirmektedir. Çalışmayan ve zarar görebilir durumdaki kadınların; nakit desteği ve özellikle tarım, örgü, dikiş, nakış, aşçılık ve çamaşırhane hizmetleri gibi sektörlerde istihdam olanakları yoluyla desteklenmesine ihtiyaç duyulduğu bildirilmiştir.

KAPSAYICILIKLA BAĞLANTILI ÖZEL KOŞULLAR

Depremi ardından Hatay'daki mülteciler iş bulma konusunda pek çok zorlukla karşı karşıya kalmıştır. Dil bariyeri iş bulmalarını önemli ölçüde engellerken, mali kısıtlılıklar özellikle kırılgan gruplar için serbest mesleği zor bir alternatif haline getirmektedir. Ayrıca, yaygın taciz korkusu kadınları iş aramaktan daha da caydırmakta, ekonomik istikrar ve bağımsızlık elde etmede karşılaştıkları zorlukları artırmaktadır.

Deprem, toplum merkezlerinin açılmasını engellediğinden ve prefabrik mekanlar da dahil olmak üzere mesleki eğitim veya diğer sosyoekonomik içerme faaliyetleri için kullanılabilir eğitim alanları sınırlı olduğundan, Hatay'da eğitim fırsatları azdır. Özellikle kırsal alanlarda yaşanan elektrik kesintileri ve ulaşım koşulları, az sayıdaki mevcut fırsata erişimi daha da zorlaştırmaktadır.

Bu saha araştırmasında görüşülen paydaşlar, düşük gelirli bireylere sağlanan bir sosyal yardım türü olan

Kızılay Kart'tan gelen nakit desteğini kaybetme endişesi nedeniyle düşük gelirli bireylerin istihdam projelerine katılma konusunda isteksiz olduğunu belirtmiştir. Bu yardıma bel bağlayan pek çok kişi için bu mali desteği kaybetme korkusu, istihdam girişimlerine katılmanın potansiyel faydalarından daha ağır basmaktadır.

“DÜŞÜK GELİRLİ KESİMLERDEN İNSANLAR İSTİHDAM PROJELERİNDEN FAYDALANMAK İSTEDİKLERİNİ İFADE ETMEKTE, ANCAK KIZILAY KART'TAN ALDIKLARI NAKİT DESTEĞİ KAYBETME ENDİŞESİYLE PROJELERE KATILMaktan KAÇINMAKTADIRLAR”

ALTINÖZÜ HAZEK KOOPERATİFİ

Ancak Hatay'da düzenlenen odak grup toplantılarına katılan kadın ve erkekler, gelir elde etmek için uzun vadeli çözümler bulmanın önemini vurgulamışlardır. Katılımcılar arasında eğitime katılma ve iş arama motivasyonu konusunda yaygın bir fikir birliği olmuştur. Birçoğu bunu gayri resmi geçici barınma alanlarından ayrılmak ve iyi bir yaşama dönme hayallerini gerçekleştirmek için bir fırsat olarak görmektedir.

Depremi üzerinden bir yılı aşkın bir süre geçmesine rağmen, odak grup görüşmelerine katılan çoğu kişi için ruh sağlığı önemli bir endişe kaynağı olmaya devam etmekte ve hem kadınlar hem de erkekler tarafından ailelerinden ve çevrelerinden ciddi baskı gördükleri belirtilmektedir. Birçoğu travmalarını ele almayı ertelemiş, bunun yerine acil hayatta kalma imkanlarına ve temel ihtiyaçlara odaklanmış, psikolojik sorunların fiziksel koşullar stabilize olduğunda ortaya çıkacağı anlayışıyla hareket etmiştir. Gelecekle ilgili ciddi belirsizlik, ruhsal refahlarını etkileyen en önemli faktörlerden biridir.

KAPASİTE GELİŞTİRME İHTİYAÇLARI

Rapor için görüşülen paydaşlar arasında, özellikle kadınlar olmak üzere kırılgan gruplar, meslek lisesi mezunları ve örgün eğitim yapıları dışında ikamet

eden bireylerin güçlendirilmesine yönelik ortak bir taahhüt bulunmaktadır.

Söylemlerinin merkezinde, pratik beceri kazanmanın, sosyal ve ekonomik kapsayıcılığın anahtarı olduğu yer almaktadır. Geleneksel teorik yaklaşımlardan uzaklaşmak ve uygulamalı eğitim vermenin önemi yaygın bir şekilde vurgulanmıştır. Bunun yerine, inşaat, mobilya döşemeciliği, ayakkabıcılık ve gıda üretimi gibi teknik yeterliliklerin yanı sıra örgü, dikiş ve nakış gibi el sanatlarında özel programlar için bir çağrı vardır.

Odak grubu görüşmelerine katılan kadınlar, daha sonra aşçılık gibi ev tabanlı işlerini geliştirmek için kullanılabilecek mesleki eğitimleri tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. E-ticaret ve pazarlama da mesleki eğitim için ilgi duyulan alanlar olarak belirtilmiştir.

Ancak kapasite geliştirmede, beceri edinmenin ötesine geçilerek dijital okuryazarlık, girişimcilik ve piyasa adaptasyonunu kapsayan bütüncül bir vizyon benimsenmelidir. Paydaşlar, topluluklara dijital beceriler sağlamanın, onları e-ticaret ve dijital pazarlama alanlarında gittikçe artan fırsatlara yönlendirmenin aciliyetini vurgulamaktadır. Aynı zamanda, girişimcilik ve işletme yönetimi derslerinin; yenilikçilik ve kendine güven kültürünü beslemenin önemini vurgulamaktadırlar.

Altyapı ve destek mekanizmaları, kapasite geliştirme çalışmalarını en etkili hale getirmenin anahtarıdır. Gelişmiş olanaklara sahip mesleki eğitim merkezlerine duyulan ihtiyaç birçok görüşmede dile getirilmiştir. Hibe ve kredi şeklindeki mali yardım, girişimcilik için bir anahtar olarak ortaya çıkmakta ve bireylerin eğitimlerini somut ekonomik girişimlere dönüştürmelerini sağlamaktadır.

“GEÇİM KAYNAKLARININ DESTEKLENMESİNE İLİŞKİN EĞİTİMLER MESLEK LİSESİ MEZUNLARINI, ÖRGÜN EĞİTİM DIŞINDAKİ BİREYLERİ, ÜRETİM YAPMAK İSTEYEN KADINLARI VE SURİYELİ KADINLARI HEDEFLEMELİDİR”

LEYLA AYVAZOĞLU, ALTINÖZÜ HAZEK KOOPERATİFİ

Hatay, Mart 2024.

© Mahmoud Boudaqa / SRP.

İTTİFAKLAR VE İŞ BİRLİKLERİ

Hatay'da geçim kaynaklarını destekleme sektörünü yeniden canlandırma çabaları kapsamında çeşitli aktif ittifaklar ve iş birlikleri kurulmuştur. Altınöz HAZEK Kooperatifi'nin Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Uluslararası Göç Örgütü (IOM) ve Sanayi Odası gibi STK'lar ve kurumlarla iş birliği içinde devam eden projeleri bulunmaktadır. Benzer şekilde, Esnaf ve Sanatkarlar Odası, Çocuk İşçiliği projelerinde UNICEF ile iş birliği yapmakta ve beceri geliştirme girişimlerine yönelik olarak Milli Eğitim Bakanlığı ile ortak çalışmaktadır.

İleriye dönük olarak, potansiyel ortaklıklar yeniden canlandırma çabalarının etkisini daha da artırabilir. Geçim kaynağını destekleme konusunda uzmanlaşmış STK'lar ile özel sektör kuruluşları arasındaki iş birliği fırsatları, sürdürülebilir istihdam fırsatlarını desteklemek için kaynak, uzmanlık ve pazara erişim sağlayabilir. Çok çeşitli paydaşlarla iş birliğinin vurgulanması, Hatay'daki geçim kaynaklarını destekleme zorluklarının ele alınmasında bütüncül bir yaklaşım sağlayacaktır.

4) KAHRAMANMARAŞ

Depremden önce Kahramanmaraş'ın çeşitlilik gösteren ekonomisi, başta zeytin, incir ve üzüm üretimi olmak üzere tarımsal faaliyetler içermektedir. Şehir ayrıca, Türkiye'nin ihracatına önemli ölçüde katkıda bulunan, gelişen bir tekstil endüstrisine de ev sahipliği yapmaktaydı. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler (KOBİ'ler) istihdam sağlayarak ve yenilikçiliği teşvik ederek yerel ekonomide çok önemli bir rol oynamıştır. İl, zengin tarihi ve kültürel mirası sayesinde büyüyen bir turizm sektörüne de sahiptir.

Merkez üsleri Kahramanmaraş şehri yakınlarında olan ve 6 Şubat 2023 tarihinde dokuz saat arayla meydana gelen iki büyük deprem, çeşitli sektörleri önemli ölçüde etkilemiş ve bölgenin ekonomik faaliyetlerinde büyük bir kesintiye neden olmuştur. İki deprem il genelinde kapsamlı bir yıkıma yol açmış, yaklaşık 99.326 konut ağır hasar görmüş veya tamamen yıkılmış, 17.887 konut ise orta derecede hasar görmüştür. Bu hasarlı yapılar ildeki toplam konutların %24,35'ine karşılık gelmektedir. Kahramanmaraş'taki hasarın ekonomik maliyetinin, konut, konut dışı ve altyapı hasarlarını kapsayacak şekilde yaklaşık 5,831 milyar ABD Dolarıdır¹³.

Mevcut saha araştırması çerçevesinde kamu, özel ve üçüncü sektörden paydaşlarla sekiz görüşme gerçekleştirilmiştir. Altyapı hasarından ekonomik faaliyetlerin sektöre uğramasına kadar ilin karşılaştığı çok yönlü zorluklara ilişkin bilgiler alınmıştır. Söz konusu kişilerin ifadeleri, toparlanma çabalarına ve il ekonomisini canlandırmak için uygulanan stratejilere kapsamlı bir bakış sunmaktadır. Ayrıca, farklı kesimlerden gelen kadınlarla bir odak grubu görüşmesi düzenlenerek, söz konusu farklı konulara ilişkin görüşleri alınmıştır.

13 Ganioğlu, Z., Özcan, N. Ş., Çelenk, E., & Cünedioğlu, E. (2023). Türkiye'deki depremlerin ardından yerel işgücü piyasası dinamiklerinin ve beceri ihtiyaçlarının değerlendirilmesi. Uluslararası Çalışma Örgütü. *Assessing the Local Labour Market Dynamics and Skills Needs Following the Earthquakes in Türkiye | International Labour Organization (ilo.org) (Türkiye'deki Depremlerin Ardından Yerel İşgücü Piyasası Dinamiklerinin ve Beceri İhtiyaçlarının Değerlendirilmesi) | Uluslararası Çalışma Örgütü (ilo.org)*

Action Against Hunger acil durum ekibinin Beslenme Koordinatörü, Hatay, İskenderun'daki İspanya Kalkınma İşbirliği sahra hastanesinde görevli bir doktorla depremlerden sonraki ilk saatlerdeki ihtiyaçları görüşüyor, Şubat 2023.

© Ana Mora Segura / Action Against Hunger.

EKONOMİK GÖRÜNÜM

Kahramanmaraş ili genelinde yetersiz asgari ücret seviyeleri ve yüksek sigorta primleri gibi faktörlerle de bağlantılı olarak, kayıt dışı istihdam hem işverenler hem de çalışanlar için mali avantaj sağlamaktadır ve yaygındır. Ayrıca, özellikle elektrikçi ve kaynakçı gibi mesleklerde kayda değer bir vasıflı işçi açığı devam etmekte ve bölgenin istihdam sorunlarını daha da artırmaktadır. Bu engellere rağmen Kahramanmaraş, tekstil, altın işleme, metal ve giyim sektörleri de dahil olmak üzere istihdam olanakları sunan çeşitli sanayi yapısıyla öne çıkmaktadır. Bununla birlikte, bakır işçiliği gibi sektörlerdeki işgücü eksikliği gibi deprem sonrası yaşanan zorluklar, ilin ekonomik toparlanmasını engellemeye etmektedir; bu konuda çabaların devam etmesine ihtiyaç vardır.

İlginç bir şekilde, Kahramanmaraş'ın savunma ve havacılık sanayileri gibi yeni sektörlerle doğru genişlemesi, ekonomik çeşitlendirme ve kapsayıcılık için fırsatlar sunmaktadır. TUSAŞ'ın (Türk Havacılık ve Uzay Sanayii A.Ş.) şehirde bir tesis kurması beklenirken, farklı geçmişlerden gelen nitelikli çalışanların bu gelişen sektöre katkıda bulunma potansiyeli vardır. Özellikle metal mutfak endüstrisi gibi alanlarda deneyim sahibi olan kadınlar, havacılık ve uzay endüstrisindeki rollere geçiş için iyi bir konuma sahiptir ve Kahramanmaraş'ı yeni bir endüstriyel yenilik ve gelişim çağına taşıyacak değerli beceriler ve uzmanlık getirmektedir.

KAPSAYICILIKLA BAĞLANTILI ÖZEL KOŞULLAR

Afetin Kahramanmaraş halkı üzerindeki etkisi çok yönlüdür ve ortaya pek çok zorluk çıkartmıştır. Depremin psikolojik etkisi, geçici barınma alanlarındaki zorlu yaşam koşullarıyla iç içe geçmiş, kadınların mahremiyet alanların azalmıştır. Ayrıca görüşme yapılan kadınlar, konteynerlerde yaşamının çok yorucu olduğunu dile getirmektedir. Daha önce ev tabanlı çalışan kadınlar geçim kaynaklarını kaybetmiş ve bu da yaşadıkları zorlukları daha da artırmıştır. Aile içinde kayıp yaşayanlar başlangıçta kendilerini toplumdan soyutlanmış hissetmiş ve daha sonra yeni ilişkiler kurmakta zorlanmışlardır.

“DEPREMDEN ÖNCE EVDE ÇALIŞIYORDUM ANCAK KONTEYNERDE DEVAM EDEMEDİM VE İŞİMİ BIRAKMAK ZORUNDA KALDIM.”

BİR KADIN, KAHRAMANMARAŞ

Motivasyon, farklı paydaşlar arasındaki bakış açılarının önemli ölçüde farklılaştığı bir konu olarak ortaya çıkmaktadır. Bir yandan, değerlendirmeye katılan kadınlar eğitim fırsatlarına katılmak ve istihdamı takip etmek için güçlü bir motivasyonları olduğunu ifade etmektedir. Eğitimler sosyal etkileşim ve toplumla bütünleşme duygusu sağlarken, istihdam da barınma alanlarındaki hayatın zorluklarından kaçma ve yaşam koşullarını iyileştirme şansı sunmaktadır. Konteynerlerde yaşamak yerine uygun konutlara dönme arzusu birincil motivasyon olarak gösterilmektedir. Bununla birlikte, insana yakışır istihdam ve kadınların ihtiyaçlarına uygun çalışma koşulları için fırsatlar sınırlıdır; mevcut birçok pozisyon fiziksel emek gerektirmekte ve cinsiyet ve yaş gruplarına dayalı kısıtlamalar bulunmaktadır.

Öte yandan, özel sektör temsilcileri bu zorlukların, depremin ardından yaşanan psikolojik yorgunluğun da etkisiyle işe karşı isteksizliğe yol açtığını vurgulamaktadır. Geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri ve ataerkil yapılar da kadınların işgücüne katılımını sınırlayan bir etkiye sahiptir. Kırsal kesimdeki pek çok kadın, istihdam konusunda eşlerinin direnciyle karşılaşmaktadır. Kahramanmaraş'ta çok çeşitli üretim alanları bulunmasına rağmen, tekstil ve metal sanayi gibi sektörlerde ağırlıklı olarak erkek işçiler çalışmakta ve bu durum yerleşik kültürel normları yansıtmaktadır. Odak grup görüşmelerine katılan kadınlar ailevi engelleri teyit etmektedir; zira kendilerinden genellikle çocuk bakımına, ailenin geçimine katkıda bulunmaktan daha fazla öncelik vermeleri beklenmektedir.

Çalışma izinleri ve bürokratik süreçlerle ilgili endişeler de büyük önem taşımaktadır. Kayıtlı istihdamın önünde yüksek sigorta primleri ve çalışma izni ücretleri gibi engeller bulunmaktadır ve bu da uzun vadeli istihdam taahhütleri için caydırıcı olmaktadır. Ayrıca, izinler ve kayıtlar için bürokratik prosedürlerden geçmek külfetli olmakta ve potansiyel olarak istihdam girişimlerinin etkinliğini engellemektedir. Şifahi izinlere güvenmek ve bürokratik engellerle boğuşmak, teşvik amaçlı çabalara karmaşıklık katmanları eklemektedir.

KAPASİTE GELİŞTİRME İHTİYAÇLARI

Yapılan görüşmelerde vurgulanan bir konu, ildeki istihdam zorluklarına yönelik bir çözüm olarak mesleki eğitimin önemidir. Tekstil, metal üretimi, giyim ve hizmet sektörleri de dâhil olmak üzere çeşitli sektörlerde kayda değer bir vasıflı işçi açığı devam etmektedir.

“BARINMA, BU BÖLGEDEKİ İNSANLAR İÇİN, ÖNCELİKLE ARTAN KİRA FİYATLARI NEDENİYLE BİRİNCİL ENDİŞE KAYNAĞIDIR”

ELİF SENA KIRMIZIKAYA, ÜNİVERSİTE SANAYİ KAMU İŞBİRLİĞİ GELİŞTİRME VE ARAŞTIRMA MERKEZİ (USKİM)

Bu eksikliğin giderilmesi için mesleki eğitim programlarına duyulan acil ihtiyaç vurgulanmaktadır. Elektrikçiler, kaynakçılar ve dijital pazarlama gibi alanları hedefleyen girişimler özellikle vurgulanmaktadır. Ayrıca, mesleki eğitimin kadınların güçlendirilmesi ve işgücüne katılımlarının artırılmasındaki rolüne ilişkin ortak bir kabul söz konusudur. Odak grup görüşmelerine katılan kadınlar, özellikle geçici barınma alanlarında düzenlenecek bu tür eğitim fırsatlarına, ailevi sorumlulukları ile eğitim programlarına katılımlarını dengeleyebildikleri oranda yoğun ilgi göstereceklerini belirtmişlerdir. Günümüz iş dünyasında dijital pazarlamanın artan öneminin bilincinde olarak, özellikle yerel işletmelerde pazarlama stratejileri konusunda kapasite geliştirme ihtiyacı dikkate değerdir. Kadınlar, çevrim içi fırsatlar ve pazarlama teknikleri hakkında bilgi edinmeye büyük ilgi duymaktadır. TOBB'un 'Sanayide Kadın Eli Projesi' gibi girişimler, geleneksel olarak kadınların işgücüne katılımını engelleyen ulaşım engelleri ve kültürel normlar gibi zorlukların üstesinden gelerek kırsal kesimdeki kadınlar arasında girişimciliği teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

İTTİFAKLAR VE İŞ BİRLİKLERİ

Mesleki eğitim programlarının etkili bir şekilde uygulanması, kuruluşlar, STK'lar ve kamu kurumları arasındaki iş birliği çabalarına bağlıdır. Bu iş birlikleri, eğitim programlarının yerel toplumun özel ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde uyarlanması için gerekli görülmektedir.

Ayrıca görüşmeler, mikro hibe projelerinin girişimciliği teşvik etmedeki önemini altını çizmekte ve STK'ların proje yürütmede çok önemli bir rol üstlendiğini göstermektedir. DOĞAKA ve KOSGEB arasındaki ortaklık gibi iş birliğine dayalı girişimler, girişimcilere hibe desteği sağlamaya yönelik uyumlu çabalara örnek teşkil etmektedir.

5) MALATYA

6 Şubat Depremlerinden önce Malatya ekonomisinin kilit sektörleri arasında tarım, turizm ve ticaret yer almaktaydı. Bölge, yerel ekonomiyi önemli ölçüde katkıda bulunan kayısı üretimiyle ünlüydü. Ayrıca, tütün ekimi de geçim kaynaklarının desteklenmesinde rol oynamaktaydı. Ancak deprem bu ekonomik faaliyetleri sekteye uğratarak hem üretimi hem de ticareti etkilemiştir.

Deprem il genelinde geniş çaplı bir yıkıma yol açmış, altyapı, evler ve işyerleri ciddi şekilde etkilenerek afetten etkilenen kişileri yerinden edilmiş ve ekonomik bozulmalara neden olmuştur. Depremlerin ardından ilden ayrılan 87 binden fazla sakinin geri döndüğü ve bunun da hizmetler üzerinde ek ihtiyaç ve baskı yarattığı bildirilmektedir. Çadır kentler ve sıcak yemek dağıtım merkezleri aşamalı olarak kaldırılmakta, konteyner kentlere geçilmekte ve bağımsız yemek pişirilmesi desteklenmektedir¹⁴.

Kırsal kalkınma, geçim kaynaklarının çeşitlendirilmesi ve sürdürülebilir toparlanma stratejilerine odaklanan bu saha araştırmasına çok sayıda paydaş katılmıştır. Bu paydaşlar arasında Esnaf ve Sanatkarlar Odası, Fırat Kalkınma Ajansı, İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nden bir temsilci, Uluslararası Göç Örgütü, İl Tarım ve Orman Müdürlüğü ve Türkiye Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) yer almaktadır.

EKONOMİK GÖRÜNÜM

Deprem, Malatya'da yerel ekonomi üzerinde derin bir etki yaratmış, yaklaşık 20 bin kayıtlı esnaf afetten etkilenmiştir. Birçoğunun, özellikle de kalabalık çarşı merkezinde bulunan işyerleri tahrip olmuştur. Bunun üzerine 6 bin esnaf işlerine geçici olarak devam edebilmek için konteyner başvurusunda bulunmuş, ancak dağıtım sürecinde zorluklarla karşılaşmıştır. 3.700 konteyner tahsis edilmiş olmasına rağmen, bazı esnaflar hala konteyner beklemekte ve tahsis edilen konteynerler genellikle şehrin farklı bölgelerinde yer almakta, bu da taşınma konusunda esnafta isteksizliği yol açmaktadır. Şehir merkezinde yeni bir çarşı inşa edilmekle birlikte bu çarşı 2025 yılının sonuna kadar tamamlanmayacak ve acil ihtiyaçları karşılamayacaktır.

Özellikle mobilya, halı veya tadilat işleriyle uğraşan esnaf için konteyner sıkıntısı, faaliyetlerini etkin bir şekilde sürdürmelerini engellemiştir. Ayrıca, Ayakkabıcılar Çarşısı gibi belirli ürün kategorileri için ortak çarşılar kurma girişimleri, asıl yerlerinde kalmayı tercih eden esnafın direnişiyle karşılaşmıştır. Ayrıca, fırın binalarındaki güvenlik endişeleri nedeniyle ekmek gibi ürünlerin üretiminin aksaması, esnafın karşı karşıya kaldığı ekonomik zorluğu daha da artırmıştır. Nitelikli personelin Malatya'dan göç etmesi ve konut sıkıntısı, yerel ekonominin ve işgücünün yeniden inşasındaki zorlukları daha da artırmaktadır.

14. [Türkiye Earthquake Response 2023: Malatya Humanitarian Snapshot, as of 13 July 2023 \(Türkiye Deprem Müdahalesi 2023: Malatya'da İnsani Yardım Durumu, 13 Temmuz 2023 itibarıyla\) | OCHA \(unocha.org\)](#)

Hatay, Ocak 2024.

“MALATYA'DAKİ TARIM ÜRETİCİLERİ TARLALARINDA HERHANGİ BİR SORUN YAŞAMAMIŞ ANCAK DEPOLARDAKİ MAKİNE, ÜRÜN VE EKİPMANLARI ENKAZ ALTINDA KALMIŞTIR”

İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ

Malatya'da kırsal ve kentsel alanlar arasındaki eşitsizlikler deprem sonrası toparlanmayı daha da zorlaştırmaktadır. Konteynerlere erişemeyen kırsal kesim esnafı, enkaz altında kalan makine ve ürün kayıplarıyla mücadele etmektedir. Ayrıca, artan girdi maliyetleri ve azalan gelirler, ağırlıklı olarak aile işletmeleri olarak faaliyet gösteren tarım üreticilerini etkilemektedir. Bu arada, yaklaşık 40 bin mültecinin entegrasyonu, mevsimlik işçilerin barınma, duş ve tuvalet gibi temel olanaklara olan ihtiyacı da hesaba katılırsa başka karmaşıklık katmanı eklemektedir.

KAPASİTE GELİŞTİRME İHTİYAÇLARI

Esnaf ve Sanatkarlar Odası, Sanayi Odası ve Halk Eğitim Merkezi gibi çeşitli kuruluşlar, zanaatkarlığı geliştirmeyi amaçlayan çıraklık programlarını uygulamak için iş birliği yapmaktadır. Ancak, öğrencilerin çıraklık okullarına kaydolma konusunda isteksiz davranmaları ve ailelerin alternatif eğitim yollarını tercih etmeleri nedeniyle zorluklar ortaya çıkmaktadır. STK'lar, zanaatkarlara dijitalleşme ve e-ticaret eğitimi vererek bu açığı kapatabilir, ürünlerini çevrim içi olarak pazarlamalarını ve müşteri tabanlarını genişletmelerini sağlayabilir.

Kadınlara ve gençlere yönelik beceri geliştirme programlarının düzenlenmesi, hem girişimcilik hem de istihdam fırsatlarının artırılması ve ekonomik güçlenmenin teşvik edilmesi için gerekli görülmektedir. İş arama sürecindeki gençler, iş fırsatlarına sınırlı erişim, iş arama stratejileri hakkında yetersiz bilgi ve sektör beklentilerinin anlaşılabilmesi gibi önemli zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu sorunların ele alınması, çeşitli paydaşların koordineli çabalarını gerektirmektedir.

Malatya'da kadın kooperatiflerinin varlığına rağmen, bu kooperatifler büyümelerini ve kendi kendilerini sürdürebilmelerini engelleyen yapısal zorluklarla karşı karşıyadır. Bu zorluklar arasında sınırlı pazar erişimi, dış desteğe bağımlılık, teknik uzmanlık eksikliği ve yetersiz pazarlama stratejileri yer almaktadır. Kooperatifleri güçlendirme çabaları, proje yazma atölyeleri ve teknik eğitim oturumları gibi kapasite

geliştirme girişimlerini içerebilir. Seracılık, arıcılık ve emtia üretimi gibi alanlara öncelik verilmesi, kooperatif gelişimini ve ekonomik dayanıklılığı daha da güçlendirebilir.

Malatya'da kayısı üretiminin ötesinde tarımsal çeşitliliğin teşvik edilmesi, ekonomik büyüme ve sürdürülebilirlik için bir fırsat sunmaktadır. Çeşitli bölgelerde çilek ve vişne gibi ürünlerin yetiştirilmesinin teşvik edilmesi yerel ekonomileri canlandırabilir ve Malatya dışından gelen mevsimlik işgücüne bağımlılığı azaltabilir. Ayrıca, Malatya ve Adıyaman'da tıbbi aromatik bitki üretiminin desteklenmesi ve katma değerli işleme girişimleri, yerel geçim kaynaklarının desteklenmesi ve ithalata bağımlılığın azaltılması açısından potansiyel barındırmaktadır.

STK'lar iş fikri, modelleme ve strateji geliştirme konularında rehberlik sağlayarak girişimci adaylarının desteklenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle yenilikçi iş konseptlerine sahip bireyler için hibe programlarına erişimi kolaylaştırabilir ve başvuru süreçlerine yardımcı olabilirler. Ayrıca, süt hayvancılığı, seracılık ve arıcılık gibi niş sektörler odaklanmak yeni ekonomik fırsatların önünü açabilir ve hem Adıyaman hem de Malatya illerinde sürdürülebilir geçim kaynaklarını teşvik edebilir

İTTİFAKLAR VE İŞ BİRLİKLERİ

Özel sektör temsilcilerine göre, Malatya'daki STK'lar ve diğer aktörler arasındaki ilişkinin geliştirilmesi gerekmektedir. Ekonomik kalkınma projeleri uygulanırken piyasa aktörleriyle etkin entegrasyon esastır ve mesleki eğitimler kapsamlı piyasa değerlendirmelerine dayalı olarak düzenlenmelidir. Kooperatifçilik alanında STK'lar, kadınlar ve üretim alanına giren bireyler için proje yazma ve kapasite geliştirme konularında önemli destek sağlayabilir.

Yerel kurumlar arasındaki iş birliği, etkili beceri geliştirme ve mesleki eğitim için hayati önem taşımaktadır. Malatya'da Esnaf ve Sanatkarlar Odası, Sanayi Odası, Halk Eğitim Merkezi ve Milli Eğitim Müdürlüğü beceri geliştirme ve mesleki eğitime yönelik çeşitli programlar geliştirmiştir. Uluslararası Göç Örgütü (IOM) de kamu kurumlarının yönlendirmeleri aracılığıyla yerel aktörlerle etkileşim halindedir. Diğer paydaşların desteği, hibe programları hakkındaki bilgilerin kamuoyuna daha etkili bir şekilde yayılmasına yardımcı olabilir.

6) MERSİN

Adıyaman.

© Kerem Uzel / Hayata Destek.

Diğer illerin aksine Mersin, 6 Şubat Depremlerinden altyapı kesintisi açısından nispeten daha az etkilenmiştir. Ceyhan Limanı önemli bir hasar görmemiş, operasyonlar geçici olarak kesintiye uğramış ancak depremin meydana geldiği haftanın sonunda büyük ölçüde yeniden başlamıştır¹⁵. Mersin Limanı da deprem sonrası durumun yönetilmesinde kilit bir rol oynamıştır¹⁶. Yaşanan zorluklara rağmen, depremin ekonomik büyüme üzerindeki net etkisi 2023 yılında %1 puandan daha az olmuştur, zira yeniden yapılanmanın sağladığı destek aynı yıl içinde başlangıçtaki olumsuz etkiyi telafi etmiştir¹⁷.

Ancak, şubat ayında meydana gelen depremden kurtulan yaklaşık 400 bin kişi, hâlihazırda ilde ikamet eden 237.466 Suriyeli mülteciye ek olarak bölgeye ulaşmıştır¹⁸. Bu akın başlangıçta temel ihtiyaçlar ve barınma ile ilgili ciddi sorunlar yaratmıştır. Zaman içinde artan nüfus nedeniyle istihdam sorunları ortaya çıkmıştır. Mersin'in afetlerden nispeten daha az etkilenmesi ve stratejik önemi göz önünde bulundurulduğunda, gelecekteki afetlerde tercih edilen bir göç noktası olmaya devam etmesi muhtemeldir. Bu nedenle, gelecekteki afetlere karşı hazırlıklı olması çok önemlidir.

Eldeki temel sorunları belirlemek için, farklı alanlardan birçok paydaş değerlendirmeye aktif olarak katılmıştır.

Bunlar arasında Çukurova Kalkınma Ajansı, İŞKUR, Mersin Büyükşehir Belediyesi, Mersin Yetkinlik ve Dijital Dönüşüm Merkezi ve Technoscope yer almaktadır. Paydaşların katılımı, Mersin'in karşılaştığı sosyoekonomik zorlukların kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını sağlamayı amaçlamaktadır.

EKONOMİK GÖRÜNÜM

Mersin'in ekonomik görünümü yıllar içinde önemli dönüşümler geçirmiştir. Geleneksel olarak tarıma dayalı olan il, Mersin Limanı merkezli genişleyen deniz taşımacılığı sektörünün itici gücüyle gelişen

15. [The economic and operational impacts in Syria-Turkey earthquake zones | Suriye-Türkiye deprem bölgelerindeki ekonomik ve operasyonel etkiler | S&P Global \(spglobal.com\)](#)

16. [Turkish port cities confronted by the consequences of an earthquake : Mersin leads aid efforts \(Türkiye'nin liman kentleri depremin sonuçlarıyla karşı karşıya: Mersin yardım çalışmalarına öncülük ediyor\) - AIVP](#)

17. [The impact of the 2023 earthquakes on Türkiye's economy: First estimates \(2023 depremlerinin Türkiye ekonomisi üzerindeki etkisi: İlk tahminler\) | CEPR](#)

18. [Massive domestic migration in wake of deadly earthquakes in Turkey | International News Others - Business Standard \(Türkiye'deki yıkıcı depremlerin ardından büyük iç göç | Uluslararası Haberler Diğerleri - Business Standard\) \(business-standard.com\)](#)

bir ticaret ve lojistik merkezine dönüşmüştür. Dış ticaret hacmi bakımından Türkiye'nin en hızlı büyüyen limanı olan bu liman, ildeki ekonomik büyüme ve istihdam olanaklarının artırılmasındaki rolünün altını çizmektedir. Ayrıca, inşaatı devam eden Taşucu Limanı ile Mersin'in denizcilik sektöründeki kilit oyuncu konumunu daha da güçlendirmesi ve ek istihdam olanakları yaratması beklenmektedir.

Mersin'deki sanayi sektöründe de, kayıtlı istihdam olanaklarındaki istikrarlı artışla dikkat çeken bir genişleme yaşanmaktadır. Halihazırda Tarsus ilçesinde iki Organize Sanayi Bölgesi faaliyet göstermekte olup, üçüncü bir bölgenin inşası da devam etmektedir. Bu büyüme sadece istihdam rakamlarını güçlendirmekle kalmayıp aynı zamanda Mersin'in ekonomik tabanının çeşitlenmesine de katkıda bulunmaktadır. Aynı zamanda, hizmet sektörü de istihdam olanaklarında bir artışa tanık olmakta ve Mersin'in ekonomik dinamizmini daha da güçlendirmektedir.

Ancak ilerleme ve büyümenin yanı sıra, özellikle 6 Şubat Depremlerinin ardından bölgelere ulaşan mültecilerin ve ülke içinde yerinden olmuş kişilerin istihdamına ilişkin zorluklar devam etmektedir. Pek çok mülteci, özellikle de yetkililerin çalışma izinlerinden muaf tutulmaları yoluyla katılımlarını kolaylaştırmak için tedbirler aldığı tarım sektöründe, kayıt dışı istihdamda yer almaktadır. Kayıt dışı istihdam genellikle mevsimlik tarım işçiliğini içermekte olup, bazı gruplar için bu durum kalıcı hale gelmiş ve yaşam biçimlerini şekillendirmiştir. Tarım alanlarının yanında ortaya çıkan çadır alanları, Mersin'de mültecilerin geçim kaynaklarının süregelen karmaşıklığını gözler önüne sermektedir.

KAPSAYICILIKLA BAĞLANTILI ÖZEL KOŞULLAR

Odak grup görüşmeleri sırasında, kamplarda yaşayan erkekler arasında iş bulma veya serbest meslek sahibi olma konusunda güçlü bir motivasyon ortaya çıkmıştır. Buna karşın, kadınlar arasında iş arama motivasyonu oldukça zayıftır. Mevcut ekonomik koşullar ve işgücü piyasasına erişimin önündeki engeller, iş arama veya serbest meslek fırsatlarına yönelik heveslerini önemli ölçüde azaltmaktadır.

Yaşam koşulları, bireylerin iş arama motivasyonu ve becerisi üzerinde derin bir etkiye sahiptir. Depremden sonra, yeni ve yabancı bir şehirde istikrar sağlamak birçok kişi için son derece zor olmuştur. Temel ihtiyaçlarını karşılamak ve hayatta

“BEŞ YIL İÇİNDE HAKLARIMI SAVUNABİLECEĞİM, HAYATIMI KAZANABİLECEĞİM VE KENDİ AYAKLARIMIN ÜZERİNDE DURABİLECEĞİM GÜVENLİ, RESMİ BİR İŞE SAHİP OLDUĞUMU HAYAL EDİYORUM.”

BİR KADIN, MERSİN

kalmak için mücadele ettiklerini, bunun da istihdam sağlamanın karmaşıklığına katkıda bulunduğunu bildirmişlerdir. Kadınlar için mevcut ekonomik koşullar ve işgücü piyasasına erişimdeki sıkıntılar bu zorlukları daha da artırmaktadır. Deprem sonrasındaki zorlu yaşam koşulları bu sorunları daha da ağırlaştırmış ve bu kişilerin kendilerini motive ve iş arayabilecek durumda hissetmelerini daha da zorlaştırmıştır.

Hem erkekler hem de kadınlar, bazı farklılıklar olsa da, istihdam ve serbest meslek sahibi olma konusunda önemli engellerle karşılaşmaktadır. En önemli engel, gençlerin ülke genelinde kapalı kapılarla karşılaşmasına yol açan deneyim eksikliğidir. Toplumsal cinsiyet engelleri, kadınların istihdam fırsatlarına erişimini daha da zorlaştırmaktadır. Ancak iş arayanların karşılaştığı en kritik sorun, asgari ücretin altındaki ücretlerin yaygınlığı ve ağır çalışma koşulları olmaya devam etmektedir. Ayrıca, mülteciler ve göçmenler, çoğu için önemli bir zorluk olmaya devam eden dil bariyeriyle karşı karşıyadır.

KAPASİTE GELİŞTİRME İHTİYAÇLARI

Çeşitli sektörlerdeki işverenler, üretime dayalı sanayi sektörlerinde yetişmiş nitelikli personel bulma konusunda ortak bir sorunla karşı karşıyadır ve üretim rollerini üstlenmeye istekli çalışan sıkıntısı devam etmektedir.

Bu zorlukları ele alma çabaları, Valilik, Halk Eğitim Merkezi ve Ticaret ve Sanayi Odasını içeren iş birliğine dayalı girişimleri ortaya çıkarmıştır. En çok rağbet gören meslekleri hedef alan, piyasanın taleplerini karşılamaya yönelik mesleki kurslar düzenlenmiştir. Bununla birlikte, danışanlar arasında düşük katılım ve motivasyon eksikliği gibi sorunlar yaygın olmaya devam etmekte, kaynakçılık gibi bazı mesleki kurslarında düşük talep ve yüksek kurs bırakma oranlarıyla karşılaşmaktadır.

Adıyaman.

© Kerem Uzel / Hayata Destek

Dikkat çeken bir gözlem, genç nesil arasında iş arama becerilerinin zayıflığı ve i duygusuna katkıda bulunan seçici iş tercihlerine yönelik eğilimdir.

Sanayi sektöründe yeşil dönüşüm ve yalın üretim gibi yükselen eğilimlere yanıt olarak, temiz enerji ve üretim modellerinin uygulanmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir. Ancak, gelecekte yeşil dönüşüm konusunda uzmanlaşmış nitelikli personel sıkıntısı yaşanabileceğine dair endişeler giderek artmaktadır.

Bu zorlukları etkili bir şekilde ele almak için STK'ların istihdam odaklı girişimlerini mevcut eğilimlere uyarlamaları kilit önem taşımaktadır. Bu, gençleri ilgili yetkinliklerle güçlendirmeyi amaçlayan beceri geliştirme ve mesleki eğitim faaliyetlerinin dâhil edilmesini gerektirmektedir. Ayrıca, çabalar iş arayanların ötesine geçerek şirketlerin kapasitesini artırmaya yönelik faaliyetleri de kapsamlı ve böylece işgücü gelişimine daha bütüncül bir yaklaşım geliştirilmelidir.

İTTİFAKLAR VE İŞ BİRLİKLERİ

Deprem sonrasında en fazla göç alan il olan Mersin, istihdam sıkıntısı ve artan nüfusu barındıracak kaynakların sınırlı olması gibi zorluklarla karşı karşıyadır. Özel sektör, yerel kurumlar ve STK'lar arasındaki iş birliği, bu zorlukların ele alınmasında ve hassas grupların iş gücüne entegrasyonunun kolaylaştırılmasında hayati önem taşımaktadır.

Mersin'in genişleyen ekonomisi ve artan işgücü talebi göz önüne alındığında, gelecekteki iş ihtiyaçlarını öngörmek için proaktif önlemler alınması şarttır. Hükümet organları ve ilgili kurumların yanı sıra STK'lar da bu çabada, özellikle de farklı ve dezavantajlı grupların istihdam fırsatlarına entegre edilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle, özel sektörle iş birliğinin geliştirilmesi bu çabaların başarısı için zorunludur.

İstihdam sorunlarını ele almayı amaçlayan projeleri uygulamak için STK'ları kapsamlı bir şekilde dahil eden İŞKUR, , etkili iş birliğinin dikkate değer bir örneğini teşkil etmektedir. İlginç girişimlerden biri, İŞKUR tarafından iş arayanların işverenlerle eşleştirilmesini kolaylaştırmak için kullanılan bir beceri değerlendirme aracı olan Meslek Bataryası'dır. Bu aracın arkasındaki teknolojinin paydaş desteği ile geliştirilmesi, becerilerin işveren ihtiyaçları ile uyumunu önemli ölçüde artırabilir.

Ayrıca Model Fabrika girişimi, çeşitli paydaşlar arasında başarılı bir iş birliğinin örneğini teşkil etmektedir. Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Verimlilik Genel Müdürlüğü ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) iş birliğiyle hayata geçirilen Model Fabrika, imalatçı KOBİ'lere yalın üretim yöntemleri konusunda teorik eğitimle uygulamalı deneyimi harmanlama fırsatı sunmaktadır. Ayrıca, prototip geliştirme için alan ve ekipman sağlayarak genç girişimcilere destek vermektedir. Özellikle Model Fabrika ile, ekonomik büyüme ve girişimciliğin teşvik edilmesinde kolektif çabaların önemi vurgulanarak STK'larla iş birliği memnuniyetle karşılanmaktadır.

3

TAVSİYELER

Zorlukları fırsata dönüştürme, daha iyisini inşa etme ve kapsayıcı toparlanmaya öncelik verme ilkeleri rehberliğinde hazırladığımız bu raporda, 6 Şubat Depremlerinden en çok etkilenen insanların sosyoekonomik olarak kapsayıcılığını hızlandırabilecek kilit alanlar belirlenmiştir.

Sosyoekonomik kapsayıcılığa yönelik ilk adım, kriz dönemlerinin doğasında var olan dönüşüm potansiyelinin farkına varmaktır. Bu bölümde sunulan tavsiyeler, zorlukların fırsata dönüştürülmesine yöneliktir. Zorlukların büyüme ve inovasyon fırsatları olarak yeniden ele alınmasıyla, marjinalleştirilmiş toplulukları güçlendiren ve sürdürülebilir kalkınmayı teşvik eden kapsayıcı toparlanma stratejilerinin önü açılabilir.

Kriz sonrasında yeniden yapılanma, kimseyi geride bırakmayan daha dirençli sistemler oluşturmak için eşsiz bir fırsat sunmaktadır. Bu bölümde, sürdürülebilirliğin, kapsayıcılığın ve toplum öncülüğündeki girişimlerin önemi vurgulanarak, daha iyinin inşası için belirli öneriler özetlenmektedir. Yeşil teknolojilere yatırım yaparak, gelişmekte olan sektörlerde istihdam yaratılmasını teşvik ederek ve sosyal güvenlik ağlarını güçlendirerek daha eşitlikçi toplumlar oluşturulabilir. Daha iyisini inşa etmek, eşitsizliğin temel nedenlerini ele alan ve hükümetler, sivil toplum ve özel sektör arasında iş birliğini teşvik eden bütüncül bir yaklaşım gerektirmektedir.

Sosyoekonomik kapsayıcılık vizyonumuzun merkezinde hiç kimseyi geride bırakmama ilkesi yer almaktadır. Kadınlar, gençler, mülteciler, geçici yerleşim yerlerinde yaşayanlar ve ülke içinde yerinden olmuş kişiler de dâhil olmak üzere kırılgan grupların kapsayıcı bir şekilde toparlanmasına öncelik verilmesi için tavsiyelerde bulunulmuştur. Toplumun en marjinalleştirilmiş üyelerinin yalnızca toparlanma sürecine dahil edilmesini değil, aynı zamanda kriz sonrası ortamda gelişebilmelerini sağlamak için somut adımlar atılmalıdır. Toparlanma çabalarımızda eşitliği ön planda tutarak, gelecek nesiller için daha adil ve kapsayıcı bir dünya inşa edebiliriz.

1) YEREL EKONOMİNİN CANLANDIRILMASI

Değerlendirme sırasında çok sayıda unsur, düşük değerli tarımsal ürün ve faaliyetlere bağımlılığın azaltılmasında ekonomik çeşitlendirme ve sanayileşmenin önemine ışık tutmuştur. Verimliliği ve katma değeri artırma potansiyeli olan sanayi ve sektörlerin gelişiminin desteklenmesi büyük önem taşımaktadır.

Bu, kentsel merkezlerin kırsal tarım ürünleri için pazar ve fırsatlar sağladığı, kırsal alanların ise özellikle tarımsal-endüstriyel değer zincirlerinde sürdürülebilir üretime katkıda bulunduğu, kentsel ve kırsal alanlar arasında erdemli bir alışverişin sağlanmasını gerektirmektedir. Yerel ve bölgesel gıda sistemlerini teşvik eden, küçük ölçekli çiftçileri ve tarımsal işletmeleri destekleyen ve altyapıyı iyileştiren girişimler bu alışverişini kolaylaştırarak ekonomik kalkınmayı, gıda güvenliğini artırabilir ve kentsel-kırsal eşitsizlikleri azaltabilir.

Eğitim ve beceri geliştirmeye yatırım yapmak, bireylerin kendi ekonomilerine katkıda bulunabilmeleri için güçlendirilmeleri açısından hayati önem taşımaktadır. Eğitim fırsatlarının ve eğitim müfredatının afet sonrası bölgelerin özel

ihtiyaçları ve ekonomik toparlanma stratejisi ile uyumlu hale getirilmesi, bireylerin ilgili becerilerle donatılması ve istihdam fırsatlarının artırılması için gereklidir.

Ayrıca, yerel tüketimin teşvik edilmesiyle ekonomik faaliyetler canlandırılabilir ve yerel işletmeler desteklenebilir. Yerel olarak üretilen mal ve hizmetleri satın almanın faydalarını vurgulayan farkındalık yaratma girişimleri, topluluk üyelerini yerel ekonomilerini desteklemeye teşvik edebilir. Ayrıca, işletmeler, sivil toplum kuruluşları ve devlet kurumları arasında ortaklıkların geliştirilmesi bu çabaları güçlendirerek sürdürülebilir ekonomik kalkınma için elverişli bir ortam yaratabilir. Yerel kaynakların potansiyelinden yararlanarak ve paydaşlar arasında iş birliğini güçlendirerek, topluluklar ekonomilerini canlandırabilir ve herkes için müreffeh bir gelecek inşa edebilir.

Adana, Şubat 2023.

© Ana Mora Segura / Action Against Hunger.

DESTEKAR: SOSYAL GİRİŞİMCİLİK İÇİN BİR MODEL

Hayata Destek Derneği tarafından yaratılan bir marka olan destekar, bireylerin ve kurumların alışverişleri aracılığıyla toplumsal faydaya katkıda bulunabilecekleri bir platformdur. Tüm gelir Hayata Destek'in afetten etkilenen kişilere yönelik insani yardım faaliyetlerini desteklemektedir. Yetenekli bireyler ve afetten etkilenen topluluklar tarafından tasarlanan ürünler, afetten etkilenenlerin hikâyelerini aktarmaktadır.

Destekar, tasarımdan satışa kadar tüm süreçlerde yüksek standartları koruyarak Hayata Destek Derneği'nin misyonuyla uyumlu hareket etmektedir. Örneğin, felaketlerden etkilenen kadınlar tarafından hazırlanan "Umut" koleksiyonu Hayata Destek'in çalışmaları için gelir sağlamaktadır. Sosyal bilince sahip bu tür markalar, sürdürülebilir ve etkili bir iş modeli oluşturarak hem alıcılara hem de üreticilere fayda sağlayarak adil ve eşit bir dünyayı teşvik etmektedir.

2) KAPASİTE GELİŞTİRME

Depremden etkilenen bölgede, yeniden yapılanma ve ekonomik canlanma için hayati önem taşıyan çeşitli sektörlerde iş gücünü desteklemek acil bir ihtiyaçtır. Mobilya döşemeciliği ve inşaat gibi sektörler önemli işgücü talebi olan alanlar olarak öne çıkmaktadır. Ayakkabıcılık, gıda üretimi, gastronomi gibi diğer sektörler de mevcut işgücü talebini etkin bir şekilde karşılama potansiyeline sahiptir. Örgü, dikiş ve nakış gibi el sanatlarında da, özellikle pratik beceri edinimine odaklanan kapasite geliştirme girişimlerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Kırsal alanlarda girişimcilik önemli bir rol oynayabilir. Kırsal girişimcilik için etkili bir strateji, yerel bağlamlara göre uyarlanmış üretken kapasitelere yatırım yapılmasını gerektirmektedir. Gezici eğitim merkezleri aracılığıyla verilen kısa süreli eğitim programları, kırsal alanlardaki beceri açığının kapatılmasında önemli bir rol oynayabilir. Bu programlar yerel nüfusun özel ihtiyaçlarına göre uyarlanmalı ve sürdürülebilir tarım uygulamaları, mahsul yönetimi ve gıda işleme gibi tarım sektörüyle ilgili pratik becerilere odaklanmalıdır. Bu girişimler, bireyleri gerekli bilgi ve becerilerle donatarak kırsal kesimdeki girişimcileri kendi tarımsal işletmelerini kurmaları ve sürdürmeleri için güçlendirebilir ve böylece toplumlarında istihdam fırsatları yaratabilir.

Ancak, kapasite geliştirme çabaları sadece beceri kazanımının ötesine geçmelidir. Paydaşlar dijital okuryazarlık, girişimcilik ve piyasa adaptasyonunu kapsayan bütüncül programların önemini vurgulamaktadır. Dijital beceriler, e-ticaret ve çevrim içi pazarlamanın gelişen ortamında yer almak için giderek daha önemli hale gelmektedir. Benzer şekilde, girişimcilik ve işletme yönetimi dersleri, girişimci adayları arasında yenilikçiliği ve kendine güveni desteklemek için çok önemlidir.

Teknik becerilere ek olarak, sosyal beceriler de dâhil olmak üzere sosyal becerilerin ele alınması, özellikle mülteci topluluklarında çok önemlidir. Kapasite geliştirme programları, sosyal uyum ve entegrasyonu artırmak için iletişim, ekip çalışması, çatışma çözümü ve kültürel duyarlılığa odaklanan faaliyetleri içermelidir.

Bu programlar, ev sahibi topluluklar, mülteciler ve ülke içinde yerinden olmuş kişiler de dahil olmak üzere yerinden olmuş nüfusları ortak eğitim oturumlarına entegre ederek karşılıklı

anlayış, empati ve iş birliğini teşvik edebilir. Bu sadece sosyal uyumu teşvik etmekle kalmayıp, aynı zamanda anlamlı etkileşim ve ortak öğrenme deneyimleri için fırsatlar yaratır, boşluklar arasında köprü kurar ve farklı nüfuslar arasında dayanışma oluşturur. Ayrıca, kapasite geliştirme girişimleri, hem ev sahibi hem de mülteci toplulukları etkili sosyal etkileşim ve iş birliği için gerekli beceri ve bilgilerle güçlendirerek, sürdürülebilir geçim kaynaklarının desteklenmesi ve toplumsal dirençliliğe elverişli kapsayıcı ve uyumlu ortamların yaratılmasına katkıda bulunmaktadır.

GÜÇLENDİRME VE KAPASİTE GELİŞTİRME YOLUYLA EKONOMİK İYİLEŞMENİN DESTEKLENMESİ

Action Against Hunger'ın ekonomik toparlanma konusundaki uzmanlığı, kişisel güçlendirme yoluyla işsizlikle mücadele etmek üzere tasarlanan 'Shuttle' yöntemiyle ile örneklendirilmektedir. Bu yenilikçi ve esnek yaklaşım, katılımcıların liderliği üstlendiği bir ekip oluşturma dinamiğini destekleyerek güçlendirmeyi teşvik etmektedir. Sağlanan eğitim ve destek yönlendirici değildir, esnektir ve bireysel ihtiyaçlara uyarlanabilir niteliktedir.

Shuttle Programı, bir mentör tarafından yönlendirilen motivasyonu yüksek bireylerden oluşan grupları, iş arama veya iş geliştirme amaçlı kişisel ve mesleki beceriler geliştirmek üzere bir araya getirmektedir. Katılımcılar, birkaç hafta ve birkaç ay boyunca yaşam becerisi ve teknik/mesleki beceri, ağ kurma faaliyetleri, yerel iş ve iş piyasası konularını işleyen grup ve bireysel oturumlara katılmaktadır. Programın benzersiz yaklaşımı, katılımcıların doğal becerilerini ve yetkinliklerini tanımalarına ve geliştirmelerine yardımcı olarak uzun vadeli iş birliğini ve yerel ekonomiye entegrasyonu teşvik etmektedir.

3) HEDEF GRUPLARIN KOŞULLARININ ANLAŞILMASI

Sosyoekonomik kapsayıcılığı teşvik etme çabalarında, desteklenen kişilerin kendilerine özgü koşullarını tanımak ve kabul etmek çok önemlidir. Bu kişilerin bireysel zorluklarını anlamak, özellikle deprem gibi doğal afetlerin ardından ihtiyaçlarını karşılayacak müdahalelerin hazırlanmasında kilit öneme sahiptir. Yerel aktörlerle iş birliği yapmak, müdahalelerin bağlamla ilgili olmasını ve toplumun ihtiyaçlarına yanıt vermesini sağlamak için çok önemlidir.

İhtiyaç analizimiz, depremden etkilenenlerin, özellikle de halen geçici yerleşim yerlerinde yaşayanların karşılaştıkları kişisel zorluklara ilişkin bazı önemli değerlendirmeler ortaya koymuştur. Depremlerin yarattığı travmanın insanların hayatlarını yeniden inşa etme becerilerini nasıl derinden etkilediğini gördük. Afetten etkilenen kişileri etkileyen psikolojik sıkıntıları kabul eden ve bu konuda yerel düzeyde uzman aktörlerle iş birliği içinde bütüncül destek sunan geçim kaynaklarını programlama faaliyetlerine entegre edilmesi önemlidir.

Psikolojik refah, özellikle kadınların yorgunluk hissettiklerini ve mahremiyet eksikliğinden muzdarip olduklarını bildirdikleri geçici barınma alanlarında, mevcut yaşam koşullarıyla iç içe geçmiştir. Özellikle kadınların bu tür yaşam koşullarına ara vermesine olanak tanıyan eğitimler gibi fırsatların sunulması, kamplarda yaşayan insanların refahı üzerinde olumlu bir etki yaratabilir ve sonuç olarak geçim kaynaklarını yeniden tesis etme veya güçlendirme şanslarını artırabilir. Bu tür faaliyetler aracılığıyla sosyal ağlar geliştirilebilir, bağlantılar, destek sistemleri ve ağ kurma fırsatları teşvik edilebilir.

Hedef grupların geçim kaynaklarını etkileyen bir diğer unsur da istihdam projelerine katılarak veya kayıtlı iş bularak sosyal yardımları kaybetme endişesidir. Farklı durumlar da gözlenmekle birlikte, mali desteği kaybetme korkusu bazı kişiler için istihdam girişimlerine katılmanın potansiyel faydalarından daha ağır basabilmektedir. Bu nedenle, istihdam projelerine katılım sırasında sosyal yardımların potansiyel devamlılığı da dâhil olmak üzere, istihdam girişimlerine katılmanın artıları ve eksileri hakkında açık ve şeffaf bilgi sağlanması tavsiye edilmektedir. Ayrıca, sosyal yardımdan istihdam gelirine geçiş için aşamalı bir yaklaşım araştırılmalı ve bireylerin temel destek hizmetlerine erişimlerini sürdürürken kazançlarını kademeli olarak artırmalarına olanak verilmelidir.

Özellikle istihdam fırsatları arayan kadınlar için engel teşkil eden geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri ve ataerkil yapılar da dâhil olmak üzere kültürel dinamikler de dikkate alınmalıdır. Ücretsiz bakım ve ev işlerinin yeniden yapılanmasına yönelik girişimler ve kadınların karar alma pozisyonlarında temsiliyi artırmaya yönelik müdahalelerin yanı sıra hem erkekleri hem de kadınları hedef alan farkındalık kampanyaları düzenleme olasılığı araştırılmalıdır.

Adıyaman.

© Kerem Uzel / Hayata Destek.

KAPASİTE GELİŞTİRME YOLUYLA UYUMUN DESTEKLENMESİ

Action Against Hunger'ın Abhazya'daki girişimi, kapasite geliştirmenin toplumsal uyumu nasıl destekleyebileceğini örneklemektedir. Proje, aralarında Kistler, Gürcüler ve Çeçen mültecilerin de bulunduğu farklı etnik kökenlerden gelen gençleri hedef almış ve onlara işgücü piyasası için gerekli becerileri kazandırmıştır.

Shuttle metodolojisinin yerelleştirilmiş bir versiyonunu uygulayan katılımcılar, çeşitli faaliyetler aracılığıyla istihdam edilebilirliği artırmak için birlikte çalışmıştır. Bu iş birliği çabası sadece iş olanaklarını iyileştirmekle kalmamış, aynı zamanda tarihsel olarak ayrı tutulan topluluklar arasında güven ve karşılıklı anlayışı tesis etmiştir. Program, katılımcıları ön yargılara meydan okuma ve ortak hedefler peşinde koşma konusunda güçlendirerek kalıcı sosyal uyumu teşvik etmesinden ötürü başarılı olmuştur.

4) YERELLEŞME VE ORTAKLIK

Toparlanma çabalarının etkinliğini en üst düzeye çıkarmak, ekonomik toparlanmada kapsayıcılığı teşvik etmek için ortaklıkları güçlendirmek için özel sektör ile kamu kurumlarını geçim kaynakları programlamasına dahil etmek çok önemlidir. Özel sektör kuruluşları, temel kaynaklar, uzmanlık ve pazara erişim sağlayarak etkiyi önemli ölçüde artırabilir. Kamu aktörleri, geliştirilen projelerin ekonomik toparlanma stratejileriyle uyumlu olmasını sağlayabilir. Bu ortaklıklar, uzun vadeli toparlanma ve dirençlilik için çok önemli olan sürdürülebilir istihdam fırsatlarını kolaylaştırabilir.

Özel sektör katılımı mesleki eğitim projelerinde özellikle önemlidir, çünkü şirketler nitelikli iş gücünden faydalanırken bireyler de piyasa ihtiyaçlarına uygun beceriler kazanmaktadır. Esnaf ve sanatkârlar odaları da yerel işletmelerin eğitimi ve desteklenmesi konusunda önemli ortaklardır. Bu iş birlikleri, işletmelerin ihtiyaç duydukları nitelikli çalışanlara sahip olmalarını sağlayarak yerel ekonomileri destekleyebilir. Yerel aktörlerle iş birliği içinde kapsamlı yerel pazar değerlendirmeleri yapmak, mesleki eğitim programlarının yerel ekonomiyle ilgili olmasını ve yerel ekonominin ihtiyaçlarını karşılamasını sağlayabilir.

HAYATA DESTEK'İN YERELLEŞME STRATEJİSİ

Hayata Destek'in yerelleşme stratejisi, insani yardım müdahalelerinde yerel aktörlerin kapasitelerini artırarak, iş birliğini teşvik ederek ve hesap verebilirliği sağlayarak onları güçlendirmektedir. Hayata Destek Derneği, bilgilendirme oturumları, kapasite geliştirme faaliyetleri, donörler ve uluslararası kuruluşlarla ortaklıklar çerçevesinde mali ve teknik destek sağlama gibi faaliyetlerle, daha etkili bir insani yardım sistemi oluşturmayı amaçlamaktadır.

Bu yaklaşım kapsamında, acil ihtiyaçlar ele alınmakta ve yerel paydaşların sürdürülebilir, toplum odaklı çözümler için iş birliği yaptığı esnek, kapsayıcı bir ekosistem oluşturulmaktadır.

Hayata Destek, ortaklık politikası doğrultusunda, insani yardım çalışmalarının etkinliğini, verimliliğini ve sürdürülebilirliğini artırmak için karşılıklı güven, saygı, samimiyet ve bağlılığı vurgulamaktadır.

İş Kurumu İŞKUR ile yapılan iş birlikleri sosyal uyum faaliyetlerinde kritik bir rol oynayabilir. İŞKUR'un Mersin gibi bölgelerde STK'larla yürüttüğü kapsamlı çalışmalar, istihdam sorunlarının çözümüne yönelik başarılı ortaklıkların potansiyelini ortaya koymaktadır. STK'lar ve İŞKUR birlikte çalışarak iş arayanlar ile istihdam fırsatları arasındaki uçurumları kapatabilir, daha kapsayıcı ve dirençli bir toplumu teşvik edebilir.

Yerelleştirme, toparlanma çalışmalarının sürdürülebilir ve etkili olmasını sağlamanın anahtarıdır. Bu, yerel aktörlerin toparlanma projelerinde aktif rol almaları için güçlendirilmesini içermektedir. Yerel bilgi ve ağlardan yararlanarak, müdahaleler etkilenen bölgelerin belirli kültürel ve sosyoekonomik bağlarına daha iyi uyarlanabilir. Bu yaklaşım sadece toparlanma çalışmalarının uygunluğunu ve etkisini artırmakla kalmaz, aynı zamanda yerel kapasite ve dirençliliği de geliştirir.

Yerel işletmelerin ve girişimciliğin desteklenmesi ekonomik iyileşme için çok önemlidir. Girişimler, yerel girişimcilere mali yardım, teknik destek ve eğitim sağlanmasını içermelidir. Yerel alımların teşvik edilmesi ve yerel işletmelerin yeniden yapılandırma projelerine katılmaları için fırsatlar yaratılması da yerel ekonomiyi canlandırabilir. Ayrıca, startup'lar ve küçük işletmeler için destekleyici bir ortamın oluşturulması, yenilikçiliği ve istihdam yaratmayı teşvik edebilir.

Adıyaman.

© Çiğdem Güner / Hayata Destek.

hayata destek

www.accioncontraelhambre.org/es
www.hayatadestek.org